

<pb 49><rh>QVÆST. VI. ARTICVL. II.</rh>

\$ariò e\$\$. Quæ cau\$sa vel e\$t efficiens, vel finalis. Propter cau\$am efficien-
tem nece\$\$arium dicitur id, quod ea po\$ita non pote\$t non produci; eiu\$-
modi e\$t dies comparatione \$olis in no\$tro hemi\$phærio exi\$tentis; quia

<mgr>Nece\$\$ari\~u

rationefinis

vel e\$t ad e\$

\$e, vel ad be

nè e\$\$e.</mgr>

fieri nequit, vt Sole apud nos exi\$te non \$it dies. Nece\$\$arium prop-
ter cau\$am finalem e\$t, quod ad illius a\$\$equationem exigitur, velùti na-
uis ad tran\$mittendum mare. Hoc rur\$um duplex e\$t; alterum \$ine quo fi-
nis obtineri non pote\$t, & dicitur nece\$\$arium ad e\$\$e: vt cibus ad vitam
con\$eruandam; alterum quo meliùs, & commodiùs acquiritur finis, licèt
ab\$que illo po\$\$et quoquo modo comparari: & vocatur nece\$\$arium ad
bene e\$\$e, vel vtile; vt equus ad iter faciendum. Porrò cùm dubitamus, an
Dialectica \$it nece\$\$aria ad alias \$cientias, non e\$t \$ermo de nece\$\$itate
\$impliciter, \$ed ex \$uppo\$itione cau\$æ finalis, & quærimus, An \$it nece\$\$a-
ria ad e\$\$e, an ad benè e\$\$e.</p>

<p>Aduertendum \$ecundò Dialecticam diuidi \$olere in naturalem, & ar-

<mgr>Aduertitur

2. duplex e\$t

Dialectica,

Naturalis v

na, altera Ar

tificialis.</mgr>

tificialem. Naturalis e\$t, vel intellectus, quatenùs ex propria, & \$pecifica
differentia vim habet di\$currendi, & ex notis ad ignotum progrediendi:
vel potiùs quædam notitiæ modorum di\$\$erendi, quas ip\$a ratio \$ine vllo
ordine, methodovè \$cientiæ parit, & in aliarum rerum cognitione \$pon-
te \$ua vtitur. Quæ proinde appellari pote\$t _D_ialectica imperfecta, \$eu in-
choata. Artificialis (quæ & perfecta dicitur) e\$t præceptorum multitudo
ordine dige\$ta, v\$u\`que comprobata. Huius diui\$ionis autor e\$t Ari\$to-
teles 1. Rhet. cap. I. cùm ait homines, aut à natura Dialecticos, & Rheto-
<mgl>Ari\$t.

lamblicus.</mgl>

res e\$\$e, aut arte. Eandem v\$urpauit lamblicus Epi\$tole ad Sopatrum,

<mgr>Aduertitur

3. \$cientiam

vel intelligi

totalem, vel

intelligipar

tialem.</mgr>

po\$teriore\$`que Philo\$ophi.</p>

<p>Aduertendum e\$t vltimò nomine \$cientiæ intelligi po\$\$e vel totalem,
quam \$uprà diximus e\$\$e multitudinem habituum, &c. vt Phy\$ilogiam,
aut Metaphy\$icam: vel partialem, vt vnam aliquam Phy\$ilogiæ, aut Me-
taphy\$. conclu\$ionem. Difficultas igitur propo\$ita e\$t, quæ nam ex enu-
meratis Dialecticis, & ad quam \$cientiam \$it nece\$\$aria.</p>

<p>Qua in re \$it prima conclu\$io. Dialectica perfecta, & artificialis nō e\$t

<mgr>Conclu\$. 1.

Dialectica

arti\$icialis

re\$pectu ali

arum \$cien-

tiar\~u e\$t ne

ce\$\$aria ad

bene e\$\$e,

non ad e\$\$e.</mgr>

nece\$\$aria ad e\$\$e, vt cæteræ \$cientiæ comparentur: e\$t tamen admodum
utilis, vt facilè, & ab\$que errandi periculo addi\$cantur. Hæc videtur cō-

<mgl>D. Aug.</mgl>

ciliare vtranque \$ententiam in primo articulo propo\$itam, & ment\~e Au-
gu\$teni propiùs attingere; libro enim 2. de doct. Chri\$t. cap. 36. ita \$crip-
\$it. Scientia hæcid e\$t, Dialectica, plurimùm intellectorem iuuat. Eadem
<mgl>Clem. Ale.</mgl>

e\$t mens Clem. Alex. \$upra, vbi Dialecticam \$epi comparat, qua licèt ar-
bores, fructu\$\'que non egeant, vt \$int, egent tamen maximè, vt tuti \$int.

<mgl>Ari\$t.</mgl>

Idem crediderim volui\$\$e Ari\$toelem 2. Metaph. cap. 3. illis verbis. Ab-
\$urdum e\$t Scientiam \$imul, & \$ciendi modum quærere. Ab\$urdum enim
dixit, non impo\$\$ibile; qua\$ diceret comparari po\$\$e alias \$cientias ab\$\'q;
arte Dialecticæ, non tamen \$ine labore, errandi\`que periculo, quæ non vi-
tare, cum po\$\$is, ab\$urdum e\$t. Conclu\$io, vt à nobis propo\$ita e\$t, tradi-
<mgl>Scot.</mgl>

Doct. Fon\$.</mgl>

tur ab Scoto. 2. Metaphy\$. quæ\$t. 12. Luculenter probatur à Fon\$eca qu{æ}-
ftion. 3. \$ect. 2. vt commune veterum Philo\$ophorum a\$\$ertum.</p>

<p>Prima eius pars in hunc modum probatur. Vt quis \$cientiam aliqua ra-
tione comparet, \$atis e\$t, quòd principia penetret, inde\`q per aptas di\$\$e-
<mgr>Probatur

prior pars

conclu\$. 1.</mgr>

r\~edi formas cõclu\$iones deducat: \$ed hoc \$ine perfecta Dialectica pr{æ}\$ta
re pote\$t; ergo, & c. Minor \$uadetur. Ad principia, per \$enota, cog@ofc\~eda

<pb 50><rh>QVÆSTIONVM PROOEMIALIVM.</rh>

nulla opus e\$t arte; cum inde per \$e nota appellantur, quòd ab\$que alte-
rius ope intellectui innotescât: formæ autem di\$\$erendi, cum \$int propri\~u
inuentum rationis, po\$\$unt \$ine dubio ab intellectu per\$picaci, rudes \$al-
tem, & inchoatæ inueniri, ac proinde \$cientia quoquo modo compara-
ri. Idem probant omnia argumenta in gratiam primæ \$ententiæ addu-
cta.</p>

<p>Secunda eius conclu\$ionis pars o\$tenditur primò. Quilibet artifex ex
<mgl>Probatur 2.

pars conclu

\$ionis. I.

Primò.</mgl>

peditor e\$t, ad opera artis, cùm parata habet in\$trumenta, quàm cùm il-
lis de\$tituitur: \$ed \$ciendi in\$trumenta \$unt formæ di\$\$erendi; ergo intel-
lectus, qui \$ciendi artifex e\$t, multò expeditior, atque ad \$ciendum prõp-
tior euadet, \$i præfatas di\$\$erendi formas à _D_ialectica præparatas, \$ui\$\'q;
locis di\$po\$itas obtineat. Cuius argumenti vim expre\$sit Augu\$tinus 2.

<mgr>D. Aug.</mgr>

de Ordine. cap. 13. Quando, inquit, ratio ad alia fabricanda tran\$iret, ni\$

<mgl>Secundò</mgl>

ip\$ a \$ua priùs qua\$ machinamenta quædam, & in\$trumenta di\$tingueret.
Secundò. Fieri nequaquam pote\$t, vt Dialecticæ ignarus præmeditatos
habeat omnes di\$\$erendi modos, quibus in adeptione \$cientiæ opus e\$t;
ergo ne illorum defectu in \$ciendo laboret, in eos vè errores elabatur, in
quos Dialecticæ ignoratione veteres Philo\$ophos incidi\$\$e tradit Ari\$-

<mgr>Ari\$toe.

Tullius.</mgr>

toteles. 4. Metaphy\$. text. 8. ante omnes \$cientias Dialectica adipi\$atur,
opus e\$t: quod \$citè Tullius in 3. de Finib. Sine Dialectica, inquit, quemuis
arbitramur à vero abduci, falli\`que po\$\$e.</p>

<p>Secunda cõclu\$io. _D_ialectica naturalis, \$iue inchoata, ad omnes cuiu\$\'q;

<mgl>Conclu\$. 2.

Dialectica

naturalis re

\$pectu alia-

rum \$cien-

tiarum e\$t

nece\$\$aria
ad e\$\$e.

Proba<?>tur. 1.</mgl>

\$cientiæ conclu\$iones e\$st nece\$\$aria. Hanc \$ine dubio tradiderunt Auto-
res \$ecundæ \$ententiæ; omnium clari\$smè Albertus Magnus 1. Po\$ter. tra
<mgr>Albertus.</mgr>

ctat. 2. C. I. hisverbis. Tunc certi \$umus, cùm veritatem \$yllogi\$mi cogno\$
cimus; & tract. I. in Pr{ae}dic. cap. 3. \$ine Logica, qui videntur \$cire, ne\$ciunt
\$e \$cire, cùm ne\$ciant modum \$ciendi. Ex quibus ducitur primum argu-
mentum. Nullius conclu\$ionis \$cientia perfecta e\$st, ni\$ i habeatur per
cau\$am, quæ illius cau\$a e\$\$e cogno\$cat, vt patet ex definitione \$cien-
tiæ à Philo\$opho tradita in 1. Po\$ter. cap. 2. \$ed intellectus non pote\$ cer-
tò \$cire id quod continetur in præmi\$sis e\$\$e cau\$am conclu\$ionis, ni\$ i<?>
<mgl>Probatur. 2.</mgl>

probè teneat formam di\$currendi non e\$\$e fallacem; quod e\$st inchoatam
Dialecticam po\$sidere; ergo hæc e\$st omnino nece\$\$aria. Secundò. Quan-
do ex præmi\$sis conclu\$io deducitur, nece\$\$e e\$st, vt iudicium de bonitate
con\$equentiæ intercedat: \$eu illud \$it formale, vt cùm actu di\$tincto indi-
camus illationem alicuius argum\~etationis e\$\$e bonam: \$eu virtuale, quod
tunc datur, cùm eòdem actu, quo a\$\$entimus conclu\$ioni propter præmi\$
fas, ad ip\$am rationem inferendi attendimus; eiu\$modi autem iudicium
pertinet ad Dialecticam, & non \$ufficit virtuale, ni\$ i in peritis, & exerci-
tatis, qui artem perfectè callent; ergo qui carent Dialectica perfecta, de-
bent \$altem habere inchoatam actu exercitam, cùm alicui conclu\$ioni
a\$\$en\$um præbent, ni\$ i con\$equentia \$it adeo per\$picua, vt per \$e pateat.
Quales \$unt aliqui \$yllogi\$mi in Barbara, in materia præ\$ertim Mathe-
<mgl>Dialectica

etiam ad \$a-
crarum lite-
rarum intel-
ligentiã ne-
ce\$\$aia.</mgl>

matica. Quam ob cau\$am non diximus in conclu\$ione, Logicam e\$\$e ne-
ce\$\$ariam ad omnes: \$ed ferè ad omnes conclu\$iones.</p>

<p>Neque verò putand\~u e\$st ad \$cientias tantùm naturales huius artis vti-
litate, vel nece\$itate ext\~edi; ad ip\$am namque diuinarum literarum
& Sacræ Theologiæ \$cientiam adhibendam e\$\$e prædicant. Origenes
<mgr>Origen</mgr>

<pb 51><rh>QVÆSTIO VI. ART. II.</rh>

homil. 2. in Exod. Eruditio i\$ta, inquit, ad omnem peruenit \$en\$um, & per
eam qui\$que medicatus, & fatus ad diuinorum intelligentiam paratior
<mgl>Clem. Ale.</mgl>

venit. Clemens Alex. lib. 1. & 6. Stromat. ita \$cribit. Dialectica velût manu
ducit ad veram, æternam\~que \$apientiam, & ad cognitionem \$upremæ ve-
<mgl>Hieronym.</mgl>

ritatis. Deni\~que Hieronymus in commentarijs \$uper Ezechielem. Verè
quicquid peruer\$orum dogmatum e\$st, & putatur e\$\$e robu\$um in terre-
na \$apientia, hoc _D_ialecticæ arte \$ubuertitur, & in\$tar incendij in ciner\~e,
fauilla\~que di\$\$oluitur. Idem alij Patres atte\$tantur. Et ratio e\$st in pröp
tu; nam quantò res altioris naturæ \$unt, & humanæ mentis captum \$upe-
rant, tantò maioribus præ\$idijs eget intellectus, ne labatur.</p>

<p>Argumentis in vtramque partem adductis re\$pondemus imprimis \$o-
lùm concludere non tantoperè exigi Dialecticam artificialem, vt \$ine
illa non po\$\$int excellenti ingenio viri aliquam eruditionem obtinere;
nec tam \$uperfluum e\$\$e eius operam, vt artificialis admodum vtilis non
\$it, naturalis verò pror\$us nece\$\$aria. Igitur ad primum partis negatiuæ
<mgr>Re\$ponde-

tur ad 1. ar-
gum. partis
negatiuæ.</mgr>

concedimus priores Philo\$ophos in alijs \$cientijs ab\$~que _D_ialectica per-

fecta florui\$\$e, & nunc etiam florere: non tamen \$ine in choata; quibus ta-
men meliùs con\$ultum fui\$\$et, \$i huius artis præ\$idium adhibui\$\$ent: vt
<mgl>Ari\$tot.</mgl>

Ari\$toteles loco citato atte\$atur. Quanuis in Mathematicis ob mate-
riæ per\$picuitatem minùs nece\$\$aria \$it Dialectica. In Iuris autem pru-
<mgr>Leges, & De

creta \$~ut cõ

clu\$iones \$ci

entiæ Mora

lis.</mgr>

dentia idcirco non adhibetur, quia more \$cientiæ non traditur. Nam Le-
ges, & _D_ecreta, in quibus iuris periti no\$træ ætatis ver\$antur, \$unt con-
clu\$iones \$cientiæ Moralis, quæ illi parùm curant, quo pacto ex \$uis prin-
cipijs eliciantur. Hippocratem Dialectica non carui\$\$e eius \$cripta de-
clarant.</p>

<p>Ad \$ecundum negandum e\$ in aliarum \$cientiarum dedecus cedere,
<mgr>Re\$ponde-

tur ad 2. ar-

gum. partis

negatiuæ.</mgr>

quòd Dialecticæ operam requirant; nec enim viro principi probro obij-
cias, quod alterius egeat famulatu. Neganda etiam e\$ alia eiu\$dem ar-
gumenti illatio, quòd nimirum ex no\$tra \$ententia \$equatur nullum e\$\$e
di\$\$erendi v\$um alijs di\$ciplinis proprium; nam vt eiu\$modi v\$us alicui
\$cientiæ \$it proprius, opus non e\$, vt ab ea inuentus \$it, \$ed vt propriæ il-
lius materiæ applicetur. Quanuis igitur aliæ \$cientiæ in propria materia
per \$e di\$\$erant, tamen hoc ip\$um à Dialectica acceperunt, quæ modos
di\$\$erendi \$uppeditauit.</p>

<p>Ad tertium re\$pondetur cum eòdem Diuo Thoma ibi ad 3. E\$\$e qui-
<mgr>Ad 3.</mgr>

dem à facilioribus, & manife\$tioribus ordiendum, ni\$ quæ difficiliora
\$unt, ad aliorum di\$ciplinam requirantur: ideo\`que et\$ Logica durior \$it,
ob doctrinæ tamen commoditatem ab ea inchoandum e\$\$e. Mathema-
ticæ autem quæ Platonis tempore pueris tradebantur, rudes quædam
in\$titutiones erant, quæ ingenium acuerent, promptiu\$\`que redderent ad
alias di\$ciplinas comparandas. Nec Plato tam \$erò, tanta\`que adhibita
cautione Dialecticas argumentationes degu\$tare iu\$sit, quòd \$uaptè na-
tura \$int po\$teriores: \$ed quia Reipublicæ pacem, & animorum con\$en-
\$ionem, quam omnibus præferabat, poterant impedire. Quod verò atti-
net ad Metaphy\$icam re\$pondetur aliud e\$\$e rerum e\$\$entiam, di\$tinctio-
nem\`que detegere, aliud ad hoc ip\$um efficiendi modum a\$signare; ac pri-
mum ad Metaphy\$icam \$pectat; \$ecundum Logicæ proprium e\$: quæ
vt modos di\$\$erendi tradat, non explicat e\$\$entiam, communi\$imauè

<pb 52><rh>QVÆSTIONVM PROOEMIALIVM.</rh>

principia, \$ed \$upponit. Quod ei vitio verti non debet, comparatione
præ\$ertim illorum principiorum, quæ licèt ad Metaphy\$icam per \$e \$pe-
<mgl>Ad 4.</mgl>

ctent, cum tam\`e per \$e nota \$int, meritò à quauis di\$ciplina \$upponuntur.</p>

<p>Ad quartum negamus quod infertur videlicèt, aut idem \$e ip\$um an-
tecedere, aut Dialecticam non e\$\$e \$cientiam; Quanuis enim vera \$cien-
tia \$it, in eo tamen differt à reliquis, quia cum di\$\$erendi modos tradat,
facilior, quòd hoc manet eius acqui\$itio, cum ij, qui reliquas \$cientias
di\$cunt, & ad res, in quibus illæ ver\$antur, & ad præuidendas di\$\$erendi
formas \$imul attendere debeant; qui autem Dialecticæ \$tudet, in formas
tantum incumbit. Ad hæc fatemur Dialecticam inchoatam præcedere
artificialem, & vnam artificialis partem priùs inueniri, ab ea\`que iuuari
partem inuentu po\$teriore. Quod non e\$ idem \$e ip\$um præcedere, &
\$ui in\$trumentum e\$\$e.</p>

<mgl>Re\$ponde-

tur ad vlti-

mum arg.</mgl>

Ad vltimum conceſſa Maiori, neganda eſt Minor, Dialecticam ſcilicèt inutilem eſſe; nam quòd multis diſſerendi præceptis abundet, non ob id magis eſt inutilis iudicanda, quàm Medicina, quòd multa ad curandos morbos remedia ſuppeditet: Sed vt hæc corpori magis nocent, quàm pro ſunt, ſi importunè, & intempèſtiuè adhibeantur; ſic illa animo docentis, ſi tam multa conferuntur ingerantur, vt confuſionem pariant: vel ſi quis in vſu diſſerendi ita verſari velit, vt non niſi regulas, & præcepta ſigillatim, ac nimis religioſè attendendo, ratiocinari audeat. Tandem quòd graues Autores in Dialecticam ſcripſiſſe viſi ſunt, id non vt contra artem: Sed vt contra eius abuſum, & eam facultatem, quæ cùm ſe Dialecticam videri optet, ſophiſticæ contentionis cauillis veritatem oppugnat, dictum accipimus.

APPENDIX.

In qua Logicæ partitiones breuiter explicantur.

AD eorum, quæ de natura, & efficacitate Logicæ hucusque diximus, abſolutionem operæpretium putauimus eiuſdem in partes diuiſionem, & partium inter ſe ordinem, ad calcem huius tracta-

Omittuntur aliquot

Dialecticæ

partitiones.

tionis breuiter explicare. Omniſis igitur iſſe diuiſionibus, quarum explicacionem iam tradidimus, videlicèt in Dialecticam docentem, & vtentem: in naturalem, & artificialem; quarum prior non tam artem in varias diſſecat partes, quàm doctrinam ſeparat ab vſu; poſterior vno tantùm membro totam artem, de qua diſſerimus comprehendit; agimus enim de ſola Dialectica artificiali. Prætermittenda quoque eſt alia Dialecticæ partitio in partem inueniendi, & iudicandi: imò differenda in libros de Reſolutione, vbi eam contra Stoicos, primos illius Autores improbabimus.

Aliæ Logi-

cæ diuiſio-

nes aſſignā-

tur.

Præter has, tres aliæ cir cunferuntur Logicæ diuiſiones, quæ ad inſtitutum faciunt, & non nihil doctrinæ continent. Prima traditur ſimul per materiam obiectam (quæ remotiſſima vocari poteſt) & per formam à Logica inductam. Secunda partim per materiam remotam, partim per proximam. Tertia per ſolam proximam materiam, ſiue ſubiectum, in quo Dialectica occupatur, quæ iuxta plures hæc de re ſentietias multiplex eſt.

QVÆST. VI. ARTIC. II. APPEND.

Quod attinet ad primam. Auerroes in præfatione ad 1. Poſter. diſtri-

Auerroes.

Auerroes diſ-

tribuit Lo-

gicam in v-

niuerſalem,

& particula-

rem.

buit Logicam in vniuerſalem, & particularem: vniuerſalem videtur appellare eam partem, in qua diſſerendi formæ nullius materiæ habito reſpectu, abſolutè proponuntur: quæ ideo communis cenſetur, quia ad omnem materiam eſt indiſſerens, & indeterminata, omnibusque accommodari poteſt. Hæc libris Prædicamentorum, Perihermias, & de Priore

Ariftotel.

reſolutione ab Ariſtotele comprehenditur, & explanatur. Particularem vocat eam partem, quæ docet, quo pacto diſſerendi formulæ varijs materijs, neceſſarijs, probabilibus, & improbabilibus, ſeu falſis applicen-

Arift.

tur. Hanc partem complexus eſt Ariſtoteles duobus libris de Poſteriori reſolutione, octo de Topicis, & duobus de Sophiſmatis. Quoniam ve-

rò materia nece\$\$aria, probabilis, & fal\$a \$unt ip\$æ res, de quibus Dia-
lectica \$olum agit, vt de terminis cognitionum: ip\$æ autem cognitiones,
in modum di\$\$erendi conformatæ, \$unt forma, quam ars Dialectica mo-
litur; idcirco diximus propo\$itam partitionem partim ex materia remo-
ti\$sima, partim ex forma de\$umi.</p>

<p>Hæc di\$tributio, et\$î nihil fal\$um continet, duplici tamen ex capite
<mgr>Duplici ex
capite non
placet Auer
rois inuen-
tum.</mgr>

omnino non placet. Primò. Quia, vt ab eius Autoribus explicatur, potiùs
cadit in Logicam ab Ari\$tolele in his libris expo\$itam, quàm in vniuer-
<mgl>Arift.</mgl>

\$am artem, \$ecundùm \$e con\$ideratam. Nam hæc vltra doctrinam de ar-
gumentatione \$ecundùm \$e \$umpta; quam libris Prior. Ari\$toleles com-
prehendit; exigit peculiarem tractationem de ratione definiendi, & diui-
dendi, quæ ad Logicam etiam communem \$pectat. Secundò. Quoniam
di\$tributio cuiu\$unque \$cientiæ, vel artis in \$uas partes tunc aptè fit,
cùm \$ingulis \$cientiæ partibus \$ingulæ partes obiecti \$ubijciuntur, ita
inter \$e affect{æ}, vt, cum omnes communem obiecti rationem participant,
quæque tamen \$uam propriam, & \$pecificam, aut qua\$î \$pecificam vendi-
cet, qua à cæteris di\$tinguatur. Hoc pacto diuidimus Philo\$ophiam in
\$cientiam de Cœlo, de Generatione, & de Anima. Quarum partium qu{æ}-
libet contemplatur aliquam \$peciem entis mobilis, quod e\$ŧ commune
Phy\$ilogiæ \$ubiectum. Idem cernitur in quibu\$unque alijs \$cientia-
rum partitionibus: non verò in ea de qua loquimur. Nam \$yllogi\$mus de-
mon\$tratiuus non e\$ŧ vna \$pecies \$yllogi\$mi di\$ŧincta à Dialectico, & So-
phi\$ico: \$ed tota illorum diuer\$itas e\$ŧ ex parte materiæ; quæ cum Dia-
lecticæ \$ubiectum per \$e non ingrediatur, non pote\$ŧ illius partibus di\$-
ŧinctionem \$pecificam, aut qua\$î \$pecificam importare.</p>

<p>Frequentior e\$ŧe \$olet altera eiu\$dem Logic{æ} di\$tributio in tres par-
<mgr>Diuiditur

Dialectica
iuxta tripli-
cem intelle-
ctus opera-
tionem.</mgr>

tes, iuxta triplicem intellectus operationem; cum enim Dialectica, om-
nium confe\$ŧione, dirigat actiones intellectus: & harum quædam \$int \$im-
plices apprehen\$iones, aliæ propo\$itiones, aliæ demum ratiocinationes:
in totidem partes nece\$\$e e\$ŧ ip\$am artem partiamur. Hanc tr@dit D.
Thomas initio libr. de Interpretation. & ex parte, Albertus tractatu 1. in
<mgl>D. Thom.

Alb. Mag.</mgl>

Pr{æ}dic. cap. 1. qui omittit \$ecundam partem, qu{æ} agit de \$ecunda opera-
tione: eò quòd cum pleri\$`que Recentioribus exi\$timet Dialecticam non
dirigere per \$e \$ecundam intellectus operationem.</p>

<p>Sed idem maiori iure de prima affirmare potuit, & con\$equenter to-
<mgr>O\$ŧenditur

fal\$itas tradi
t{æ} diui\$ionis</mgr>

t{æ}am partitionem repudiare; laborat enim eodem vitio, quo \$uperior.
Nam prima, & \$ecunda operatio, (vt \$upra diximus) non \$unt materia

<pb 54><rh>QVÆSTIONVM PROOEMIALIVM.</rh>

Proxima \$iue in qua Dialectica ver\$etur, \$ed remota, & ex qua modos con-
ficit di\$\$erendi; ergo cum \$cientia, & ars (vt contra Auerroem diceba-
mus) non diuidatur propriè, ni\$î in eas partes, quæ ag~ut de \$peciebus, vel
qua\$î \$peciebus participantibus cõmunem rationem \$ubiecti: & nec pri-
ma, nec \$ecunda operatio eam rationem cõmunicent (non \$unt enim mo-
di di\$\$erendi) fit con\$equens, vt Dialectica prædicto modo \$ecunda nõ \$it.</p>

<h>Procœmium.</h>

<h it>De Autore, in\$tituto, in\$criptione, partitione, & utilitate buius operis.</h>

<p>LEGE con\$titutum fui\$\$e apud Areopagitasrefert Ari\$-</p>

<mgl>Ari\$tor.</mgl>

<mgr>Lege caut\u

apud Areo-

pagitas, ne

quis procœ

mio vtere-

tur in dicen

do.</mgr>

toteles initio Rhetoricæ ad Theod. vt qui cau\$as ager\u-et

procœmio nequaquam vterentur: videlicet, ne longa ver

borum ambage, & flexuo\$is mæandris tempus tererent.

Prudenter quidem id in Ariopago, & in foren\$ibus di\$-

ceptionibus. Sed alia ratio in Lycæo e\$st, & in bonar\u-u

artium doctrina. Vbi cum aliquid accurratè, & philo\$-

phico more enarrandum \$u\$cipitur, præfari quædam oportet, quibus ad

di\$endum animi præparentur. Id verò nos in hac prima commentarij

aggre\$ione, \$ed paucioribus quàm quidam interpretes con\$ueuerunt,

præ\$tabimus.</p>

<p>Atque, vt ab eo, quod primo loco occurrit, ordiamur. Huiu\$ce operis

Autor fuit Malchus, cognomento Porphyrius; natione Phænix; Tyrius pa

<mgr>Porphyrij

natio, patria

vita, & do-

ctrina.</mgr>

tria, \$iue (vt Baronius tom. 2. \$uorum Annal. pro certo affirmat) natione

ludæus; Batanææ, quæ e\$st in ludæa ciuitas, natus. Doctrina, non tam Ari-

\$totelicus, quàm Platonius: vt eius \$cripta declarant. Vixit autem Au-

reliano, & Dioclitiano, deinde Con\$tantino Imperatoribus. Præceptores

habuit Plotinum, & Longinum Critic\u-u: condi\$cipulum Origenem; vt Eu-

napius in eius vita commemorat. Auditorem verò inter alios Chry\$ao-

rium Romanum patritium, cuius rogatu hoc opus edidit. C\u-u enim Chry-

\$aorius Romæ agens, in Ari\$totelis Categorias incidi\$set, nec eorum in-

telligentiam a\$\$equeretur, à præceptore, qui tunc, vt videtur, apud Lily-

bæum Siciliæ promontorium in Ætn{ae} ignis hi\$torica componenda occu-

pabatur, per literas petiit, atque obtinuit, vt \$ibi hunc εἰσαγωγῆς, in Ari\$-

totelis Prædicamenta, libellum, con\$criberet.</p>

<p>Sanè quidem cum Porphyrius non \$olùm Magicarum artium \$uper\$ti-

<pb 56><rh>PROOEMIVM IN ISAGOGEM PORPHYR.</rh>

tionibus deditus, \$ed etiam Chri\$tianæ religionis impudenti\$simus de\$er

<mgl>Porphyrius

Magicus, &

fidei Chri-

\$ti defertor,

& oppugna-

tor.</mgl>

<mgr>D. Hieron.

D. Aug.

Suidas.</mgr>

tor, & oppugnator fuerit; vt D. Hieronymus Epi\$tol{con}<?> ad Galatas, & D.

Augu\$t. lib. 19. de Ciuit. Dei cap. 23. Suidas alij\que autores te\$tantur; in-

dignus profectò e\$st, qui inter Philo\$ophos numeretur, ne dum qui in \$cho

lis perlegatur?</p>

<p>Legitur tamen, tum quia ea, quæ in hunc librum coniecit, è Platonis,

<mgl>Cur legatur

in \$cholis.</mgl>

& Ari\$totelicæ doctrin{ae} fontibus, magna ex parte hau\$it; tum quia, vt g\~es

Hæbræa Ægyptiorum auro, \$pretis Deorum imaginibus, qu{ae} in eo expre\$

ſæ erant; ita Chriſtiana philoſophia aliorum quorumlibet, etiam aduerſariorum doctrinis (ſi tamen nihil à vero alienum habent) libenter dicitur. Quo pertinet illud D. Auguſtini libr. 2. de doct. Chriſt. c. 40. Philoſophi qui vocantur, ſi quæ fortè vera, & fidei noſtræ accommodata dixerunt, maximè Platonici, non ſolum formidanda non ſunt, ſed ab eis etiam tanquam ab iniuſtis poſſeſſoribus, in vſum noſtrum vendicanda.

Inſcriptio operis *εἰς τὴν ἀγωγὴν*, id eſt introductio: quæ nihil eſt aliud, quam inſtitutio, qua quis à primis elementis, in aliqua arte, ſeu doctrina

Cicero. Gellius. imbuitur. Cicero in Lucullo appellat primam inſtitutionem. Aulus Gellius libr. 16. cap. 8. Cum (inquit) in diſciplinas dialecticas induci, atque imbui vellemus, neceſſe fuit adire, atque cognoſcere, quas Dialectici vocant, *ἔισαγωγὰς*

Sed quærunto interpretes, cur hæc tractatio, commune nomen ſibi proprium fecerit, vt non introductio Dialecticæ, ſed indefinite introcurribatur.

ductio inſcribatur. Occurrendum cauſam eſſe, quia cum Dialectica ordine doctrinæ cæteras Philoſophiæ partes antecedit, iure optimo introductio, quæ ad illam præparat, eo nomine quaſi proprio, per antonomāſiam appellari debuit, tanquam omnium prima, & vt commune præcipuum.

Boetius. Albertus. ad vniuerſam philoſophiam. Quod Simplificus, Boetius, Magn. Albertus, Inſtitutum

Porphyrij eſt agere de quinque vocibus vniuerſalibus.

alijque interpretes annotarunt.

Inſtitutum Porphyrij eſt, agere de quinque vocibus Genere, Specie, Differentia, Proprio, & Accidente. Quæ cum communi vocabulo, Vniuerſalia, ſeu Prædicabilia appellantur; In controuerſiam tamen venit inter Autores, quod nam ſit huius operis ſubiectum. Nam Ammonius præfa-

Prior ſent. de ſubiecto huius tractationis. Ammon.

Boetius. Auerroes. Scotus. Louanienſis.

tione in Porphyrij. Boetius dialog. primo. colum. 2. Auerr. in prologo magno Poſter. & alij aſſerunt ſubiectum eſſe ipſas quinque voces, quatenus vtilis ad Prædicamentorum doctrinam cognoſcendam. Scotus verò

2. opinio. q. 7. in hunc librum, illius ſectatores, & Louanienſes exiſtimant, eſſe Vniuerſale. Vtrique veriſimilibus vtuntur rationibus.

Priores quidem hiſ. Prima. Obiectum operis illud eſt, quod autor ex Rationes pro prioro pinione.

Prima. Secunda. Tertia.

planandum proponit: Sed Porphyrius ait explicaturum se has quinque voces; ergo ipsae voces sunt materia subiecta. Secunda. Chrysaorius explanationem earundem vocum postulauit, ad intelligenda Aristotelis Praedicamenta; ergo si Porphyrius respondit ad rem, hanc ipsam inculcauit. Tertia. Logica tota est de sermone: hic liber est Logicae pars; ergo illius materia est sermo, utique non alius, quam haec quinque voces.

Posteriores sic argumentantur. Primum. Cuiusque tractationis subiecta Rationes propositio re sententia. @rima.

ctum, quod fieri potest, vnum esse oportet: at quinque illa Vniuersalia, non habent unitatem, nisi in Vniuersali in communi: item solum vniuersale in eadem tractatione esse supponitur, eius vero species ostenduntur, &

57 PROOEMIVM IN ISAGOGEM PORPHY.

quaecumque de speciebus praedicantur, nisi illis conueniant secundum proprias rationes, Vniuersali attribuuntur; quae sunt conditiones subiecti: est igitur Vniuersale Isagogis subiectum. Secundò. Explicatio Vni-

uersalis pertinet ad Logicam: non est verò alia huius scientiae pars, in qua ex professo, & vniuersim tradatur; ergo dandum est huic operi, ut proprium illius subiectum.

Si haec duae sententiae diuersitatem continent, posterior praefenda est Conciliatur superiores

opiniones. cum ea moderatione, quam apponemus. Diximus, si discrepant, quoniam probabile est utroque Auctores idem sentire. Qui enim voces pro subiecto constituunt, non accipiunt ipsas materialiter pro sonis, vel pro solis significationibus, quae ad Grammaticum pertinent; sed pro qualicumque ipsarum rerum cognitione, quatenus inseruit ad cognoscenda Praedicamenta, & construendos disserendi modos. Id verò perinde est, atque existimare, haec Vniuersalia prout conducunt ad reliquas Dialecticae partes esse materiam praesentis tractationis. Cum autem omnia conueniant, in vna ratione communi Vniuersalis: merito censetur subiectum ipsum Vniuersale. Quod a quibusdam sumitur, ut vnum est; ab alijs, ut expressè suas partes comprehendit.

Quod si venire in concordiam nolint prioris sententiae Auctores, dici Vniuersale vt praedicabile est, subiectum huius operis constituitur.

mus cum Scoto, Vniuersale esse huius operis subiectum, non tam secundum rationem Vniuersalis, quam Praedicabilis. Cum enim Dialectica omnes suas vires intendat in propositionum veritatem, ac falsitatem, necessitatem vel contingentiam, in quacunque parte magis attendit modum praedicandi, quam essendi (ut fusiùs explicabimus in quaestione de Vniuersalium diuisione) Et cum essendi modus ad vniuersale, quod vniuersale: praedicandi verò ad idem, quod praedicabile est, pertineat; secundum hanc rationem principalius disseretur hoc loco de Vniuersali.

Vnde solues instantiam, quae contra hanc sententiam afferri solet in Obijcitur.

hunc modum. Scrutari quid Vniuersale sit, pertinet ad primum philosophum. Hic enim considerat ordinem, & distinctionem superiorum, & inferiorum, unitatem formalem, & numeralem, sine quarum cognitione minimè dignoscitur Vniuersale. De quibus proinde disserit Aristoteles; partim lib. 4. partim 7. à cap. 13. Sed respondemus considerationem Vniuersalis, quod Vniuersale est, ad Metaphysicam attinere: eiusdem verò quatenus

Prædicabile est, inspectionem Logicam esse, & huius loci propriam. Nam in Topicis angustè describitur de Vniuersalibus, & solum, ut inseruiunt Dialecticis quæstionibus.

Rationes pro sententia, quæ voces pro subiecto Isagoges constituit, Soluuntur

rationes prioris sententiae.

Prima.

Secunda.

facilem habent explicatum. Ad primam respondemus Porphyrium nominae loco generis omnes illius species, ut enucleatius materiam, de qua acturus erat, indicaret. Ad secundam plenius fortasse occurrisse Porphyrium dubitationi, quàm ea fuerit à Chrysaorio proposita. Quamuis verisimile non sit philosophum Romanum de sola vocabulorum significatione dubitasse. Vterque igitur vniuersalium explicationem intendit, hic rogando, ille exponendo. Ad tertiam, nos minimè negare sermo-

Tertia.

nem esse subiectum huius partis Dialecticæ, eo pacto, quo sermo cæterarum partium subiectum esse dicitur. Verùm hunc præcipuè esse interu, & secundùm communem Vniuersalis rationem. Quemadmodum enim in

PRÆFATIO IN ISAGOGEM PORPHYR.

obiecto significato est Vniuersale, & sunt species sub illo contentæ, ita in signis internis est vnum ipsius Vniuersalis proprium, alia quæ immediate pertinent ad species. Sed de hac re in Antepredicamentis fusiùs dicemus.

Ita liquet doctrinam hanc ad Dialecticam pertinere, eiusque partem Doctrinam

de his vocibus Vniuers-

salibus ad

Dialecticam

pertinere ostenditur.

esse. Quamuis Boetius id inficietur ea coniectura, quòd appelletur Intro-

ductio ad Logicam. Leui tamen indicio mouetur; quoniam incommodum non est inter plures partes eiusdem scientiæ eum esse ordinem, ut vna ad aliam viam pareat. Nec Porphyrius dixit hanc Isagogem conducere ad Dialecticam: sed ad Predicamenta, Diuisiones, Definitiones, &c. nè videretur à numero partium Dialecticæ eam excludere.

Operis distributio duabus partibus absoluitur; quarum vna præfationis Operis distributio.

nem; altera quinque vocum enarrationem continet. Sed hæc secunda bipartita est. In priori parte singula Vniuersalia seorsim declarantur. In posteriori inter se omnia conferuntur, ut quid commune, quid proprium & peculiare habeant, conspicuum fiat. De vtilitate cum Porphyrio præfandum est.

PRÆFATIO

PORPHYRII.

IN hac præfatione breuiter Porphyrius, & instituti sui rationem, & doctrinæ methodum explicat. Propositum sibi esse inquit, agere de Genere, Specie, Differentia, Proprio, & Accidente: quòd istiusmodi rerum notitia ad alia, quæ in Dialectica traduntur percipienda requiratur. Methodum autem futuram breuem, ac facilem, & Peripateticæ philosophiæ dogmatis congruentem.

PRÆFATIO

Ad Chrysaorium.

¶

CV M necessarium sit, Chrysaori, & Aristoteli Prædicamentorum doctrinam quidnam Genus, quid Differentia, quid Species, quid

Proprium, & quid Accidens sit cognoscere: <n d
¶> cum\que & ad definitiones etiam assignandas, ac omnino ad
diuisiones, demonstrationes\que conficiendas, v<?>tilis b@rum sit
contemplatio: <n e ¶> breuius enitar tibi ea, quæ apud Maiores
nostros de his ipse sunt, tradere, quasi ingressum quendam ti-
bi ad bæc omnia demonstrando. At\que ab altioribus quidem
questionibus abstinere: faciliores autem sic afferam, qualiter
nuuc quidem tibi accommodatas esse coniecto. <n f ¶> Protinus
igitur</p>

</tf>

<tf 2>

<h>COMMENTARIVS.</h>

<p><ac a> _Cum necessarium sit_</ac>

<mgl>

Duplex est
necessarium
simpliciter,
& ex hypo-
thesi.

</mgl>

Necessarium variè usurpa-
tur, vt constat ex Arift. lib.

1. de Partib. anim. cap. 2. &
lib. 5. Metaph. cap. 5. Dici-

tur enim necessarium simp-
pliciter: & ex hypothesi. Ne-
cessarium simpliciter est,
quod spectata rei natura
aliter habere non potest
vt Deum esse. Hominem esse
animal. Necessarium ex
hypothesi est, quod licet cõ-
siderata natura rei secus e-
uenire queat; aliquo tamen
supposito necessario con-
tingit. Verbi causa, cibum sumere simpliciter necessarium non est: at si ponamus aliquem vi-
cturum, fieri nequit, vt victu non vtatur. Hoc verò in tot genera distribuitur, quot sunt causæ,
quæ supponi possunt, nimirum in quatuor. Quædam enim sunt necessaria ex suppositione Effi-
cientis, vt esse diem; si ponamus solem ferri supra nostrum Horizontem. Alia ex hypothesi Finis,
vt cibum capere, si vita sit conseruanda. Nauem conscendere, si nauigandum est. Alia ex suppo-
sitione causæ<?> Formalis, vt Candidum esse, si candor alicui inexistat, Alia denique necessario

<pb 59><rh>PRÆFATIO IN ISAGOGEM PORPHY.</rh>

Sequuntur ex causa Materiali; nam facta hypothesi, quòd substantia sit, necessario datur vbi sit;
cum substantiam esse, & nullibi esse, repugnet.</p>

<p>Cæt eris acceptionibus in præsentis omnis, necessarium ex Finis suppositione (quod duntaxat ad hunc locum pertinet) bipartitò diuiditur. Aliud namque est necessarium, vt Finis sit: ita

<mgr>Cognitio

quinque; Pre-
dicabilium
necessaria õ
nino est ad
Dialecticæ
doctrinã ex
hypothesi.</mgr>

vt sine eo, finis nullo modo obtineri queat; vt cibus ad prorogandam vitam. Aliud tantummodò
ad commodius esse, seu vt finis facilius comparetur; quo pacto necessarius est equus ad iter faci-
dum. Hoc igitur loco, cum quinque vocum cognitio necessaria perhibetur, clarum est, non esse
id intelligendum de necessitate absoluta; sed ex hypothesi Finis; nimirum si quis Dialecticæ do-
ctrinam assequi velit. At non est solum necessaria ad finem commodius assequendum; cum enim
in Categorijs, & in explicatione Definitionum, Diuisionum, & Argumentationum crebrò fiat
mentio Generum, Specierum, ac cæterorum Prædicabilium, frustra quis sine antecedente ho-

rum perceptione ad illorum notitiam capeſcendam aſpirarit.</p>
<tf 1>

<p>igitur genera quidem & ſpecies in rerum natura ſint necne, an in ſolis, nudique conceptibus collocentur: & ſi corporea ſint an expertia corporis: & vtrum ſeparabilia ſint, an in ipſis ſenſibilibus, & circa eas ſubſiſtant, dicere nunc omittam. Quippe cum altiſſima ſit talis tractatio, & alia maiore indigeat perſcrutatione. Vt de ipſis verò, cæteriſque propoſitis magis diſſerendi modo Veteres, horumque maximè Peripatetici tractauère, recenſere nunc, atque oſtendere tibi conabor.</p>

</tf>

<tf 2>

<p>Non eſt tamen idcirco vituperandus Ariſtoteles,

<mgr>Cur Ariſto

les Prædica

bilium do-

ctrinam nõ

præmiſit ad

Categori-

as.</mgr>

quòd Iſagogem hanc non ipſe tradiderit, quia nec ſatis cõſtat fuiſſe ab eo omiſſam, cum plura eius opera temporum obliuione inter ciderint; nec difficile erat præceptoribus ex ijs, quæ ab eo, præſertim in Topicis, explicata ſunt, harum rerum doctrinam collige-

</tf>

re, ſuiſque auditoribus inculcare: vt fecit Porphyrius Phænix Chryſaorio.</p>

<p>b _Ariſtotelis_] Quinque vocum notitia, non ad ea tantum Prædicamenta, quæ Ariſtoteles cõ-

<mgr>Prædicabi-

lium cogni-

tio ad quæ-

libet Pr{æ}di-

camenta re-

quiritur.</mgr>

poſuit, neceſſaria eſt, ſed ad illa etiam, quæ aliqui tradiderunt. Vt Architas: ſiue is fuerit Pytha-

<mgl>_Architas._

Iamblicus.

Themitiſtus.</mgl>

goræus, vt Iamblicus opinatur: ſiue, vt Themitiſtio viſum eſt, Peripateticus, qui auctoritatem, nouo operi vetuſtate nominis conciliare voluit. Itaque ad quælibet Pr{æ}dicamenta, requiritur Prædicabilium cognitio, cum in omnibus eorum mentionem interuenire oporteat. Porphyrius tamẽ ſola Ariſtotelica commemorat, quia ad ea percipienda hanc ſibi introductionem edi Chryſao-

<mgl>_Ammonius._</mgl>

rius poſtulauerat. Quam nonnulli (vt eſt apud Ammonium) ita interpretantur ad illa verba [Et ad Ariſtotelis, & c.] vt velit vocabulum, Et, tacitè coniungere aliorum Prædicamenta. Quorum ſupreſſa mentio intelligatur cum Ariſtotelicis: quaſi dictum ſit [Etiam ad Ariſtotelica] Verum profundior eſt, quàm res poſtulet, interpretatio; & illa vox initio poſita non coniunctionem, ſed per quandam emphāſim rei excellentiam declarat, & hanc habet hoc loco ſignificationem.</p>

<p>c _Genus, Differentia_] Notant interpretes ſeruare Porphyrium in his vocibus numerandis Na

<mgr>In his voci-

bus numerã

dis ſeruanit

Porphyrius

ordinemNa

turæ.</mgr>

turæ ordinem. Tum quia priùs eas ſubijcit, quæ rei Naturam declarant; nimirum Genus, Diffe-

rentiam, & Speciem: deindè quæ Proprietates, & aduentitas Affectiones indicant; videlicèt Pro prium, & Accidens. Tum quia hic ordo repræsentat modum, quo Natura in ortu cuiuslibèt cõ- po\$iti naturalis progreditur. Priùs enim Materia di\$ponitur, in quam deindè Forma recipitur; po\$tea ex Materia, & Forma totum emergit; quarto loco oriuntur proprietates; tandem adueniunt Accidentia. At Genus Materiæ re\$pondet, Differentia Formæ, Species toti compo\$ito, Propri- u natiuis affectionibus, quæ ab e\$sentia rei manant; Accidens ijs, quæ extrinsecùs adueniunt, & ad e\$se, atque abe\$se po\$unt.

<mgr>Seruauit e-
tiam ordinè
accuratè do-
ctrinæ.</mgr>

<p>Seruauit etiam ordinem accuratè doctrinæ, qui procedit à communioribus ad minùs com-
munia, & à cau\$is ad e\$secta. E\$st verò Genus cæteris communius: ip\$um verò, & Differentia cau-
\$æ Speciei: hæc Proprietatum, & Accidentium.</p>

<p>d _Cumque ad de\$initiones_] Cognitionem quinque vocum, quam ad Prædicamenta intelligi-
<mgr>Quinq; Præ-
dicabilium
cognitio vt
lis e\$st admo-
dos di\$seren-
di.</mgr>

da nece\$ariam dixit: Ad doctrinam modorum di\$serendi, id e\$st, ad diuidendi, definiendi, & ar-
gumentandi rationem vtilem appellat.</p>

<p>Qua in re non deerit, qui Porphyrium reprehendat; idcirco enim Prædicabilium cognitio
ad Prædicamenta tantoperè flagitatur, quia in his frequens e\$st illorum v\$urpatio: atqui non in-
frequentior e\$st Prædicabilium v\$urpatio, in a\$signanda ratione diuidendi, definiendi, ac ratio-
cinandi; cum alia diui\$io \$it Generis in Species, alia \$ubiecti in accidentia, vel propria, vel com-
<mgr>Obijcitur.</mgr>

munia; definitio verò apta con\$tet Genere, & Differentia: & hæc exiftimetur optimum ratioci-
nationis medium, & c. Perperam ergò Porphyrius minorem agnouit nece\$itatem harum vo-
cum ad di\$serendi modos, quam ad Prædicamenta cape\$senda.</p>

<p>Hoc vt di\$soluatur, aduertimus vtile etiam bifariam accipi; vno modo pro omni eo, quod al-
<mgr>Aduertitur
vtile e\$se du-
plex.</mgr>

terius rei gratia expetitur, \$iue ad id nece\$arium \$it, \$iue non. Quo fignificato vtitur Ari\$totel.
lib. 3. Ethic. c. 2. & nos non \$emelvtimur, cum bonum parti@@, in hone\$tum, delectabi@ & vtile.

<pb 60><rh>IN PRÆFATION. PORPHYR. QVÆST. I. ART. 1.</rh>

Comprehendimus enim in vltimo membro, quidquid ad aliud conducit. Alio modo \$umitur
vtile apud vulgus, & Philo\$ophos, pro eo, quod ita conducit, vt non omninò exigatur. Qua accep-
tione di\$tinguitur à nece\$ario.</p>

<p>Hoc po\$ito re\$pondemus imprimis Porphyrium vtrunque vocabulum pro eòdem accipi\$se:
<mgr>Occurritur
obiectioni.</mgr>

nolui\$se tamen eiu\$dem repetitione fa\$tidium parere. Deinde dicimus in modis di\$serendi po\$-
\$e di\$tingui doctrinam ab v\$u, & ad doctrinam quidem, non minùs nece\$ariam e\$se Prædica-
bilium cognitionem, quàm ad intelligenda Prædicamenta: vt argumentum concludit. Verùm
ad v\$um \$olummodò vtilem e\$se prædictarum vocum cognitionem: cum multi earum vocum ig-
nari in nonnullis artibus rectè definiant, diuidant, & argumententur. Atque hoc vltimum \$o-
nant priora verba huius textus, præfertim in Codice Græco. Quod attinet ad ordinem dictio-
num. Definitio numeratur ante Diui\$ionem, non quòd natura \$it prior; con\$tat enim Diui\$ionè
præire ad totius entis confu\$ionem in fuas partes explicandam, vt deinde definitio ex illis par-
tibus conficiatur; \$ed quia \$itus Orationis erat elegantior.</p>

<mgr>Se breuem,
& facilè fo-
re Auctor
promittit.</mgr>

<p>e B_rewius enitar_] Incipientibus, inquit Fabius lib. 8. cap. 1. breuiùs ac \$impliciùs tradi magis
<mgr>Fabi<?>s.</mgr>

conuenit. Aut enim difficultate in\$titutionis numero\$æ, atque perplexæ deterreri \$olent, aut eo
tempore, quo præcipuè alenda ingenia, atque indulgentia quadam nutrienda \$unt, a\$periorum

tractatu rerum obteruntur. Hac de causa pollicetur, omnia difficilium quaestionum disceptatione, breuē simul, ac facilem fore praesentem tractationem.

Obiter enumerat quaestiones aliquot ex Platonica disciplina, quas se propter obscuritatem omnium promittit. Vna est, Existant ne genera, & species in rerum natura,

Promittit

omnium

aliquot ob-

curioresque

questiones.

an potius sola mente concipiantur? id est, Detur nē (verbi causa) homo communis, vel commune animal extra intellectum: an hæc eatenus tantum dicantur esse, quia cogitatione apprehenduntur. Altera est. Vtrum Genera, & Species sint naturæ corporeæ, an expertes corporum. Tertia. Num existant in ijs rebus, quæ sub sensus cadunt: an extra illas cohæreant. His quaestionibus nonnulli Philosophi hoc loco inuito Porphyrio statim respondent. Nos post tractationem Vniuersalis in communi eas expediemus; multa enim continent, quæ prolixam de existentia, & convenientia Vniuersalium tractationem supponunt. Addit se tractaturum faciliores quaestiones λειχω τερου, id est, Dialectico more, & accommodatè ad consuetudinem Peripateticorum, & c.

<h>_QVÆSTIOI._</h>

<h>_Quid nam sit vniuersale?_</h>

<h>ARTICVLVS 1.</h>

<h>_Multiplex Vniuersalis Significatum explicatur._</h>

POST praefationem Porphyrij adeunda iam ex professo est Sylua Vniuersalium. Quæ nostri temporis Dialecticorum studio, & industria, adeò increuit, vt non iam amplificanda, sed amputanda à nobis sit: ita tamen, vt ab ipso sumat opes, animumque ferro, cum aureus philosophiæ circulus tertium Metaphysicæ solem, maioriluce, & calore proficuum reduxerit. Ordinatur autē à sexta hac quaestione, praefationem terminans ea, quam initio, 2. Poster. in quavis re explicanda praemittere iussit Aristoteles; videlicet. Vtrum res sit? Quia hæc partim perspicua est, partim cum ea, quam discutimus, enodabitur. Igitur Vniuersale communissimè sumptum, apud omnes est vnum quid, ad multa pertinens, vt vocabulum [Homo] quod plures significat: & [Cælum] quod plura causat.

<pb 61><rh>QVÆST. I. ARTICVL. II.</rh>

<p>Diuiditur autem primò in complexum, & simplex. Vtriusque vniuersale

<mgr>Vniuersale

aliud simplex,

aliud

complexum.</mgr>

patio frequens est apud Philosophos. Complexum Vniuersale dicitur commune aliquod effatum, vnde plura colliguntur: vt [Omne totum est maius sua parte] Vel praepositio quaelibet notata signo Vniuersali. Vt [Omnis homo est mendax.] De hoc Vniuersali erit sermo in libris Periherm. & Posterior. Simplex Vniuersale est quidquid spectat ad multa, & non habet complexionem propositionis. Hoc quadrifariam distribui solet; nimirum in Vniuersale in causando, in significando, in essendo, & in praedicando.

<p>Vniuersalia in causando sunt communes rerum causæ. Vt Deus Op-

<mgr>Quid sit V-

niuersale in

causado, signi-

ficatione, esse-

sendo, & pro-

dicando.</mgr>

timus Maximus, Supernæ Mentis, & Orbis cœlestes. In significando sunt, verbi causa Cometæ, qui plures morbos impendentes pronuntiant. Voces, scripta, & conceptus, qui non vnam rem singularem, sed multa indicant, vt nomen [Homo] seu voce prolatum, seu scriptum,

Seu mente efformatum; id enim non Socratem, aut Platonem tantum, sed communem hominis Naturam, & sub ea omnes homines singulares significat. Vniuersalia in essendo sunt communes Naturæ in multis inferioribus existentes; ut homo, & equus; sunt enim res communes, & in suis singularibus inuentæ; nam in Socrate, & Platone verè est Natura humana, & in Bucephalo Natura equina. In prædicando sunt ea, quæ enunciantur de multis, ut homo de cunctis hominibus, & equus de omnibus equis.

Ex his Vniuersalibus ea, quæ sunt in causando, excludunt omnes à Vniuersale in causando non est verum Vniuersale.

verorum Vniuersalium numero. Nam Deus Optimus Maximus, Orbes cælestes, & cæteræ causæ, quas vniuersales appellamus, simpliciter, & absolute sunt res singulares; ut per se ipsum est; nihil verò magis ab Vniuersali remotum, quam singulare, utpotè eius oppositum. Eadem ratio conuincebat signa rerum vniuersalium non esse absolute Vniuersalia, siquidem hæc etiam sunt res singulares, & non nisi cum addito Vniuersalium nomine censentur. Verum quia Nominales contendunt, præter signa nihil esse Vniuersale in essendo, aut prædicando, ac proinde nominibus tantum eam appellationem tribuendam esse; obtinuit Dialecticorum usus, ut disputetur hoc loco, an præter nomina dentur res vniuersales; seu: utrum posteriora membra huius diuisionis admitenda sint?

De quibus nonnullum est dissidium inter Platonicos, & Peripateticos. Nam Peripatetici aut Vniuersale in essendo non agnoscunt, aut multò aliter quam Platonici illud exponunt. Prius igitur, quam proprium Vniuersale explicemus, cum Nominalibus, & Platonicis discutendum.

(.)

ARTICVLVS II.

Nominalium sententia proponitur, & confutatur.

62 IN PRÆFATIONEM PORPHYRII.

HERACLITVS Epherius, & Cratylus eius discipulus, teste

Error opinionatum non posse de rebus haberi scientiam.

Heraclitus.

Cratylus.

Ambrosius.

Epicurus.

Platone in Theæteto; & Aristotele libro quarto Metaphysicæ capite quarto, text. vigesimo secundo. Deinde Aristoteles, & Epicureorum grex in eo errore fuerunt, ut crederent, nullam de rebus haberi scientiam, quòd fluxæ, ac mutabiles essent; proinde que in cognitionem certam, ac stabilem venire non posse. Idem quoque statuerunt nouæ Academiæ Professores; qui (ut alibi ex Diouo Augustino relatum

Academici.

est) non physicarum tantum, sed omnium penitus rerum veram scientiam negarunt.

Horum Philosophorum vestigia, longo post tempore, ex parte sequuntur

Nominalium sententia.

ti sunt ij, quos Diuus Thomas prima parte, quæstione decima quarta, articulo

D. Thom.

Alb. Mag.

Nominales.

titulo decimo quinto, & Magnus Albertus hoc loco, tractatu primo, capite primo Nominales appellant. Qui nullam prorsus rem communem, & vniuersalem, de qua scientia esse posset, agnouerunt. At enim, quia scientias de medio tollere absurdum iudicarunt, eas de solis nominibus haberi statuerunt. Indeque Nominales, quòd tantum nominibus tribuissent, nuncupati sunt. Interciderat iam pridem secta hæc (vt cæteræ ferè solent, quæ à communi aliorum iudicio abhorrent) sed eam ab interitu vindicauit Guillelmus Ochamus, Scoti discipulus. Qui in pri-

ma parte suæ Logicæ, capite decimo quarto, & decimo quinto, & quodlib. quinto, quæstione duodecima, & decima tertia, & in primo sentent. distinctione secunda, quæstione quarta, ad eam tuendam tam acriter studio incubuit, ac nonnullis eiusdem ingenij Philosophis, ita probabilem fecit, vt venerabilis inceptor sit appellatus.

In confirmationem huius sententiæ multa adducunt argumenta: nos Nominales uerè etiam argumenta.

Primum.

referemus ea, quæ huic loco congruunt: cætera progressu dissoluentur. Primum. Res vniuersales nullo certo loco, aut tempore definiuntur; id enim ipsum vniuersalitati nomen importat: sed quidquid in rerum natura est, excepto Deo Optimo Maximo, definitur certo loco, & tempore; ergo nihil est in rerum natura, quod vniuersale sit. Cum igitur scientiæ sint de vniuersalibus, & non possint esse de rebus, si hæc non sint vniuersales: utique erunt de nominibus, quæ sola vniuersalitatem sortiuntur. Minor huius rationis inde probatur; quia quidquid in mundo existit, præsertim si sit corporeum digito ostendi potest: id verò; quod alicubi esse ostenditur; & locum, & tempus habet definitum.

Secundum. Nulla res potest esse simul vniuersalis, & singularis;

Secundum. cum hæc inter se pugnent; siquidem vniuersale est in multis vnum: singulare autem in multis esse non potest: atquæ nihil est, quod singulare non sit; ergo nulla res est vniuersalis. Probatur Minor. Quidquid est in mundo, aut est Deus, aut aliquid ab eo productum: Deum singularem esse, ambiget nemo; quod autem omne productum à Deo singulare sit ostenditur. Quia omnis productio, & effectio, ex communi Philosophorum doctrina tradita ab Aristotele primo libro

Aristoteli. Metaphysic. capite primo terminantur ad suppositum, id est, ad singulare per se existens. Quod sequenti articulo contra Platonem amplius confirmabitur.

63><rh>QVÆSTIO I. ART. II.</rh>

Tertium. Si esset aliqua Natura communis, eadem in multis, duo se-

Tertium. querentur absurda. Alterum: quòd singularia, maximè inter se dissidentia, essent idem realiter inter se: nam humana natura, verbi causa, esset idem re cum Socrate, & Platone; cum igitur ea, quæ sunt idem realiter cum vno tertio, sint idem realiter inter se, planè sequeretur Socratem, & Platonem re ipsa non dissidere. Alterum absurdum, quod sequitur, est, eandem rem simul subire multas affectiones contrarias, vel aliter omnino repugnantes; nam esset in locis oppositis: inciperet in vno, & desineret in alio: imò eadem essentia prout est in hoc indiuiduo differret à se, prout est in alio. Quod esto rerum communium assertores fateantur, incredibile tamen esse videtur.

Potremò adducunt in suam sententiam Aristotelem; hic enim in Ca-

ultimum. tegorijs cap. de Substantia, ait, secundas Substantias, quas ibidem definit, genera, & species primarum, significare quale quid. Quod constat

nominibus communibus, non autem rebus conuenire. Prætereà libro primo de Posteriori resolutione. capit. 18. & 19. docet Vniuersale nihil esse præter singularia. Et septimo libro Metaphysic. capit. 13. text. 45. docet genera, & species Substantiarum nihil esse, hoc est, non esse res alias à singularibus distinctas. Denique. Libro quarto Politicorum capite secundo. Fatetur de optimo statu Reipublicæ disserere, non esse aliud, quàm disputare de his nominibus; Regnum, Aristocratia, Republica.

Ab hac Nominalium sententia Dialecticos ita deterret D. Anselmus in libro de Incarnatione Verbi, capite secundo. Cautissimè, inquit, ad sacræ Paginæ quæstiones accedant, sunt monendi illi utique nostri temporis Dialectici (imò Dialecticæ hæretici) qui quidem non nisi flatum vocis putant esse vniuersales Substantias, & infrà. Qui enim non dum intelligit, quo modo plures homines in specie sint vnus homo, qualiter in illa secretissima, & altissima Natura comprehendet, quo modo plures personæ, quarum singula quæque est perfectus Deus, sint vnus Deus?

Et quidem si Nominales id opinantur, quod Reales Philosophi illis ostenditur falsitas Nominalium opinionis. Primò.

buunt, & eorum verba indicant, nullo pacto auscultandi sunt. Primò. Vniuersali hæc tribuit Aristoteles in locis quæstione sequenti referendis: & consentiunt cæteri Philosophi. Esse aptum, ut sit in pluribus inferioribus. De iisdem verè enuntiari, partim essentialiter, partim accidentaliter. Non generari, & corrumpi per se, sed ratione Singularium, in quibus est: sed hæc aut nullo modo, aut non nisi improprie nominibus conueniunt. Quis enim dicat nomen [Homo] siue externum, siue internum esse in hominibus singularibus, aut de illis affirmari; cum falsissimum sit Platonem, verbi causa, esse vocem [Homo] aut conceptum [Homo] Quis opinetur idem vocabulum essentialiter enuntiari de hominibus singularibus, aut vocabulum [Animal] de homine, & bellua: cum tamen genus, & species essentialiter prædicentur? Item. Quo sensu verum est, vocabula esse per se incorruptibilia, gigni autem, & interire per inferiora: cum tam conceptus, quàm voces significantes res communes, per se producantur, & occidant.

Secundò. Cum apprehendimus rem significatam hac voce [Homo] non

64 IN PRÆFATIONEM. PORPHYR.

percipimus Socratem, aut Platonem, quatenus tales homines sunt, id est, quòdam vltimas, & reciprocas differentias, sed aliquid vtrique commune, neutri proprium: dicitur enim indifferenter de vtroque id, quod percipimus, & primò significatur per eam vocem; ergò id, quod ita se habet Vniuersale est. Confirmatur. Plato, & Socrates prout repræsentantur in conceptu hominis, omninò conueniunt: & tamen aliquid habent, per quod differant; igitur aliqua natura est in vtroque respondens conceptui hominis, eaque diuersa à differentijs indiuiduantibus; sed quo genere diuersitatis postea dicemus.

Tertiò.

Tertiò. Cum homo definitur animal particeps rationis: aut cum de eo demonstramus capacitatem ad disciplinas: appellatione hominis non intelligimus conceptum, nec vocem; cum hæc non sint animal rationale, vel disciplinæ capacia: vt planum est. Neque item intelligimus Socratem, aut

Platonem; quia singularia non cadunt primò sub definitionem, vel demòstrationem: vt eſt commune Philoſophorum placitum. Neque etiam intelligimus totam particularium hominum collectionem; ſiquidem & definitio tota cuilibet ſingulari homini competit, & illud, quod primò definitur, & de quo primò aliquid demonſtratur, affirmari ſolet de rebus ſingularibus, de quibus aggregatio tota prædicari non poteſt. Superèſt ergò, vt intelligamus hominem communem, qui de ſingularibus affirmetur, vt Vniuerſalis ſit.

Quartò. Vniuoca (vt ex eorum definitione conſtat) non ſolum habent commune nomen, ſed etiam rationem eandem: ea verò ratio, nihil eſt aliud, quàm natura ex æquo participata; quare cum hæc nec ſingularis eſſe poſſit, nec omnium ſingularium aggregatio, erit vtique Vniuerſalis.

Demum accedit autoritas Peripatetica, nam primo libro de Interpretatione Ariſtotelicis telis opinatur opinio Nominalium.

Ariſtoteles, rerum quædam eſſe vniuerſales, quædam ſingulares. Ariſtoteles. c. 5. ait Ariſtoteles, rerum quædam eſſe vniuerſales, quædam ſingulares.

Primo Poſterior. c. 2. Vniuerſalia eſſe notiora ſingularibus; item illa intellectu, hæc ſenſu cognoſci. Prætereà. Cum de Vniuerſalibus aduerſus Platonem diſputat lib. 7. Metaphyſ. c. 14. alijſque in locis, pro conſeſſo accipit res eſſe vniuerſales; nec illum, quòd ita ſenſerit, vlio pacto reprehendit; ſed quòd res communes extra ſingularia per ſe cohærentes fecerit. Denique eodem libr. cap. 13. text. 45. definiens vniuerſalia, ait eſſe aliquid aptum eſſe in multis. Quod nominibus, vt diximus, non congruit. Quare non eſt dubitandum, quin Ariſtotelica Philoſophia realis, non Nominalis ſit. Ideoque Burleus, & Paulus Venetus olim Nominales, cum ſcripta Burleus.

Paul. Vene.

Ariſtotelis diligentius euoluſſent, ad Realium ſcholam tranſiſſe dicuntur.

Argumenta Nominalium facilè diluuntur; quoniam penè omnia in conſideratione Nominalium argumenta diluuntur.

peccant, quòd non diſtinguant ſingulare per ſe primò per differentiam indiuiduantem eſſentialiter conſtitutum (cuius modi ſunt Plato, & Socrates, qui in alios homines diuidi non poſſunt) à ſingulari per accidens, hoc eſt, eo, quod per coniunctionem cum eadem differentia indiuiduante fit ſingulare, quaſi extrinſecè, cum per ſe nihil ſingulare includat, veluti homo, & animal.

Ad primum igitur argumentum reſpondetur definiri certo loco, & tunc diluitur. I.

pore ſingularibus tantum per ſe conuenire: Vniuerſalibus verò non nifi

QVÆSTIO I. ARTIC. III.

per accidens, nimirum quatenus in ſuis ſingularibus exiſtunt: nam ſecundum ſe indifferentia ſunt ad multa loca, & tempora; nec mirum ſi pluribus locis, temporibusque aſſiſtat eadem natura communis, cum ſi at plura in ſuis inferioribus. Hæc non tollunt eſſe dei proprium nullis locorum, aut temporum ſpatiis definiri: nam Deus ob immenſitatem, & infinitudinem ſuam præſentiæ, & eſſentiæ loca omnia, & tempora poſitiuè completitur. Vniuerſalia verò vt diximus, eatenus tantum illimitata dicuntur, quatenus indifferenter ſe habent ad quenuis locum, & tempus. Illa probatio Minoris, in qua ſumitur [Quidquid eſt in mundo, digito monſtrari poteſt] ſolum habet verum in ſingularibus per ſe.

Ad ſecundum concedendum eſt. Omnia, quæ ſunt in mundo, eſſe ſingularia diluitur ſe-

cundum.

laria, aut per se, aut per accidens, idque satis esse, vt Dei productionem terminent; nec aliud exigi à Philosophis in illo pronuntiato. Alijs verbis reddi potest eadem responsio magis accommodatè ad sententiam D. Thomæ de identitate actuali graduum Metaphysicorum. nimirum omnia esse in

D. Thom.

gularia re ipsa, quia à parte rei nihil existit, quod actu distinguatur à singularibus: sed ratione differre communem naturam à singulari.

Ad tertium. Negandum est ex sententia Realium sequi primum ab surdum; quoniam illud pronuntiatum. [Quæ sunt eadem realiter vni tertio sunt eadem inter se] est verum, quando illud tertium, est singulare, & incommunicabile: non verò quando est commune. Secundum sequitur quidem, sed non est absurdum, quia illa prædicata, & affectiones, non repugnant, nisi respectu eiusdem singularis. Similiter non est incommodum, naturam, vt est in vno, differre, à se, vt est in alio; cum sola ratione sit eadem, & re ipsa multiplex.

Denique Aristoteles in Prædicamentis non ideò dixit secundas substantias significare quale quid, quòd existimauerit esse voces; alioquin idem conuinceretur existimasse de primis, quas ait significare hoc aliquid. Sed versus est figurata locutione, accipiens nomina rerum pro nominibus nominum. Quæ solutio adhibenda etiam est vltimo loco ex Polit. In lib. verò Posterior. & Metaphysicorum. Solum significat contra Platonem vniuersalia non esse res per se coherentes extra singularia, vt Plato creditur existimasse. Alio quodam sensu exponi potest Nominalium sententia, in quo nihil differat à vera, & Peripatetica; quòd ex sequentibus magis patebit.

ARTICVLVS III.

Vniuersalia Platonis, vti figmenta reijciuntur.

INTER eos, qui res vniuersales admittunt, distentio olim fuit, quod

Proponitur

Platonis opinio.

nam pacto vniuersale in essendo explicandum, & concedendum foret?

Plato enim (si vera sunt quæ ei tribuit Aristoteles) existimauit naturas communes Substantiarum, præsertim específicas, existere per se separatas à singularibus, esseque vniuersales; & earum participatione, singularia habere esse tanquam à veris principijs. Fundamentum, quo Plato ad hoc assertum mouebatur, & eius subuertio in Metaphysica proponitur; nunc enim solam vniuersalitatem inuestigamus.

IN PRÆFATIONEM PORPHYR II.

Hæc sententia adeò est absurda, vt grauisimi Autores conuertitur ab ea, Nititur qui

dam libera-

re Platonis

ab inuidia

tius opinio-

nis.

lamblicus.

Appul.

Eustratus.

Bezzarion.

Seneca.

Philo.

quasi ab ignominia nota Platonem vindicare. Imprimis ex Philosophis

lamblicus Porphyrij auditor in Symbolis Platonis. Appul. de dogmatis

Platonis. Eustratus. 1. Ethic. cap. 6. Bezzarion. lib. 2. ad Aristotelis. c. 3. & 4.

& alij posteriores asserunt, Platonem Idearum nomine non intelligere

Ex Philo-

phis.

Substantias communes separatas à singularibus: sed exemplaria in men-

te diuina existentia; vt etiam intellexit Seneca philosophus epistola. 66. colligiturque Augustinus Eugubinus lib. 1. de perenni Philosophia cap. 10.

Aug. Eug.

D. Aug.

lustratus Martyr.

Ex Patribus eandem Platonis mentem contendit. D. Augustinus

Ex Patribus

lib. 22. de Ciuitate. cap. 26. Indicat Iustinus Martyr in Oratione parænetica ad Gentes, ubi uerisimile credit Idearum nomen apud Philosophos fluxisse ex illis uerbis Exodi. 25. In specie, & fac secundum exemplar, quod timentur.

D. Thom.

ubi in monte monstratum est. Et D. Thom. Opusc. 20. lib. 4. cap. 4. ait graues Autores Platonem sic interpretari solitos: & refert nonnullos.

Ex Scholasticis Doctoribus, in eadem sententia sunt Durandus in 2. d. 3

Ex Scholasticis.

q. 6. & plures Recentiorum asserentium Aristotelem, aut Platonem non

Durand.

Recentiores

intellexisse, aut perperam eius mentem interpretari, ut facilius impugnaret. Quod ab eo æpius factitatum, in sententijs, præsertim Platonis, & Socratis testantur aliqui apud D. Thomam loco proximè citato. Aut (quod uerisimilius apparet: & docet S. Augustinus lib. 7. de Ciuitate cap.

D. Aug.

28.) Aristotelem non impugnare in 1. & 7. Metaphysicæ sententiam Idearum, ut à Platone posita fuerat, sed uti eam malè intellexit Xenocrates, & alij Xenocrates.

eiusdem ætatis Philosophi.

Aristoteles tamen 1. Metaphysicæ c. 6. & lib. 7. cap. 8. text. 28. & alibi manifestè significat Platonem fuisse in prædicta sententia, priori modo explicata. Constat D. Thom. 1. p. q. 15. art. 1. & q. 84. art. 1. Abulensis. in capitulo.

D. Thom.

Abulensis.

pit. 25. Meth. q. 572. & alij Scholastici.

Sententia,

ut Platoni

tribuitur im-

plicat con-

tradictione.

Ostenditur

id arg.

Primo.

Verum (quidquid Plato existimauerit) ea sententia, quæ constituit Vniuersalem in essendo separatum à singularibus, manifestam inuoluit contradictionem. Ostenditur argumentis: primo. Si Natura communis eo modo separata existeret, esset res communis, & non esset res communis: esset communis; quia ita concedit Plato, & illius defensores: non esset uerò communis; quoniam nihil immediatè, & per se existit in mundo, quod determinatum non sit: sed quòd eiusmodi est, nequit esse commune, sed singularare; ergò omnis Natura prædicto modo existens, singularis est, non communis. Minor est euidens; quoniam id, quod est certum, ac determinatum, ita est hoc ens, ut simul non sit alia entia: at hoc proprium est rei singularis. Maior bifariam ostenditur. Primò. Quod per se immediatè est habet suam propriam entitatem, & realitatem; impossibile uerò est, ut realis entitas alicuius sit indifferens ad multa. Secundò. Quoniam id, quod proximè, & per se existit, terminat immediatè aliquam productionem certam, & determinatam; producitur enim hic & nunc ab hac causa, atque adeò singulari quadam actione: atque effectus per aliquam actionem productus, non est minus certus, quam actio, qua fit; erit igitur, quidquid immediatè existit à quouis alio separatum, certum ac determinatum singularare.

<p>Secundò. Si Natura humana, verbi cau\$a, ita existi\$eret \$eparata; vel e\$-
<mg>Secundo.</mg>
<Set \$imul in Platone, & Socrate: vel @on e\$\$et: \$i detur hoc \$ecundum, iam

<pb 67><rh>QVÆSTIO I. ART. IIII.</rh>

eritres ab illis di\$tincta, perindè atque vnus ab alio, at\`q adeo erit quod-
dam \$ingulare. Item non poterit con\$tituere illorum e\$\$entiam; id enim
quod alterius e\$\$entiam ingreditur, extra illud e\$\$e non pote\$t. Ad extre-
mum. Nequibit de illis e\$\$entialiter prædicari; \$iquidem prædicatum e\$-
\$entiale maximè internum e\$\$e oportet illi, de quo affirmatur. Si verò \$i-
mul existi\$at in Platone, & Socrate, vel e\$t eadem indiui\$a Natura in vtro\`q;
vel diui\$a in duas, numero di\$tinctas; \$i e\$t eadem; ergo Socrates, & Plato
non \$unt duo homines; etenim inter creatura, qu{ae} identitatem hab\`et in vno
tertio indiui\$o, \$unt idem inter \$e: \$i diui\$a in duas, maiori ab\$udo \$equi-
tur eandem rem e\$\$e vnam, & non e\$\$e vnam: nam humana idea prout e\$t
in \$e, vnum quid à Platone existi\$imatur; at in \$ingularibus ponitur multi-
plex; ergo e\$t vna, & non e\$t vna.</p>

<p>Tertiò. Hæc præpo\$itio [Plato e\$t homo] e\$t vera. Hæc aut\`e fal\$a [Plato
<mgr>Tertio.</mgr>

e\$t illa idea] igitur homo non e\$t idea \$eparata. Nec re\$ponderi pote\$t id-
circò po\$terior\`e propo\$itionem e\$\$e fal\$am, quia non \$ignificatur homo
accòmodatè per nomen [Idea] vt de Platone enuntietur; nam adhibito eò-
dem vocabulo [Homo] fal\$um e\$\$et a\$\$erere ab\$olutè Platonem e\$\$e illum
hominem, à quo re ip\$a \$eparatus e\$t; ergo non de\$init verè prædicari ex
defectu vocabuli, \$ed rei. At\`que hæc in præ\$enti \$uffi ciant.</p>

<h>ARTICVLVS IIII.</h>

<h it>Vera Vniuer\$alis explicatio, & definitio.</h>

<p>ARISTOTELES in pleri\`que \$uæ Philo\$ophiæ locis, confutata
Nominalium, Platoni\`que \$ententia, verum Vniuer\$ale agno\$cit,
<mgr>Ari\$toteles

Naturasvni
uer\$ales in
\$ingularib 9

multiplica -
tas a\$\$eruit.</mgr>

& multò aliter con\$tituit. Nimirum docet præter vocabula inue-
niri Naturas communes, non \$eor\$im à \$ingularibus existi\$entes,
\$ed in ij\$dem multiplicatas. Quæ \$ecundum \$e quidem \$pectatæ aliquam
habeant vnitatem: ratione tamen Inferiorum, de quibus prædicatur ali-
quam \$ortiantnr diui\$ionem. Ita loquitur primo lib. de Interpret. cap. 5.
& 1. de Po\$ter. re\$olut. cap. 8. & 20. & lib. 2. cap. vltimo, & 7. Metaph. c. 13.</p>

<p>In quibus locis h{ae} \$unt Vniuer\$alis definitiones. Vniuer\$ale e\$tid, quod
<mgr>Definitur

Vniuer\$ale.</mgr>

aptum e\$t, vt in pluribus in\$it: vel. Quod aptum e\$t, vt de pluribus prædi-
cetur. In prima definitione con\$iderat Ari\$toteles, more Metaphy\$ico, cò
iunctionem Naturæ vniuer\$alis cum \$uis inferioribus: in 2. (quam præ\$er-
tim a\$\$ignat in lib. de Interpret.) attendit more Logico prædicationem,
quæ re\$ultat ex coniunctione rei communis, cum \$ibi \$ubiectis. Iuxta il-
lud eiu\$dem Philo\$ophi in 1. lib. Perierm. cap. 3. Quia res e\$t, aut non e\$t,
oratio e\$t vera, vel fal\$a. Vndè manauit ea diui\$io Vniuer\$alis in Vniuer-
\$ale in e\$\$endo, & Vniuer\$ale in prædicãdo. Qu{ae} potiùs e\$t di\$tinctio dua-
rum conditionum, vel re\$pectuum eiu\$dem Vniuer\$alis, quam diuer\$or\`u
Vniuer\$alium; vterque enim re\$pectus cadit in eandem rem compara-
tione eiu\$dem termini. Nam [Homo] exempli cau\$a, dicitur vniuer\$alis in
e\$\$\`edo, quatenùs e\$t in particularib<^>9</^> hominibus: vniuer\$alis verò in prædicãdo
appellatur; prout de ij\$dem verè affirmari pote\$t. Aclicèt vtriu\$;
definitionis idem penè \$it \$en\$us. Nos explicabimus po\$teriore, quæ
procedit per prædicationem, quoni@m hæc per \$e \$pectat ad Logicum.</p>

<pb 68><rh>IN PRÆFATIONEM PORPHYR II.</rh>

<p>Sunt in propo\$ita definitione tres partes, quæ totidem explicant Vni-

<mgl>Tres Vni-
uer\$alis con-
ditiones.</mgl>

uer\$alis conditiones. Prima (quæ locum habet generis) e\$st Vniuer\$ale e\$-
\$e vnum quid. Sic enim exponendam e\$\$e particulam [quod] per\$picuè do-
cuit Ari\$toteles illo cap. 3. primi Po\$ter. Secunda habere aptitudinem,
vt prædicetur. Tertia. De pluribus. Hæ pro differentia con\$tituuntur in
definitione.</p>

<p>Quod attinet ad primam conditionem. Vult Ari\$toteles Vniuer\$ale e\$

<mgl>Exponitur
prima Vni-
uer\$alis cõ-
ditio.</mgl>

\$e vnum, non \$olùm nomine, \$ed etiam ratione, & e\$\$entia. Qua\$î dicat nô
\$u\$\$icere ad Vniuer\$ale, vt vnum habeat nomen; hoc enim vendicant cõ-
po\$ita per accidens, & aggregata; vt domus, exercitus, & acerus; \$ed o-
portere, vt \$it vnius e\$\$entiæ. Remouentur hac conditione à vera ratio-
ne Vniuer\$alis omnia complexa, vt animal rationale, quatenùs hæ voces
di\$tinctas habent \$igni\$icationes. Item homo candidus, & alia, quæ vt ta-
lia non vendicant vnum nomen. Reijciuntur etiam ca\$u æquiuoca, & ana-
loga: tum defectu vnitatis nominis: tum rationis. Quanuis de analogis po-
\$tea latiùs di\$\$eremus. Siroges, An oporteat Vniuer\$ale aliquo vocabu-
lo de facto in\$ignitum e\$\$e?re\$pondemus negatiuè; licet enim ad Logicam
concertationem opus \$it inditum e\$\$e vocabulum Vniuer\$ali; ab\$olutè
tamen, vt Natura vniuer\$alis exi\$tat, \$at e\$st, quòd vno conceptu perci-
piatur, & vnico vocabulo exprimi queat.</p>

<mgl>Exponitur

2. Vniuer\$a-
lis conditio</mgl>

<p>Circa alteram conditionem, videlicèt [Aptum, vt prædicetur] aduer-
tendum e\$st primò, non definiri ab Ari\$totele Vniuer\$ale per actum præ-
dicandi, \$ed per aptitudinem; quia, vt quidpiam \$it Vniuer\$ale, non e\$st ne-
ce\$\$arium, vt actu prædicetur de multis, \$ed vt de ijs prædicari po\$\$it, \$iue
de nullo actualiter dicatur, \$iue de vno tantùm.</p>

<mgl>Prædicatio

alia Natura
lis, alia Nõ
naturalis.

Quæ Natu-
ralis.</mgl>

<p>Sciendum prætereà duplicem e\$\$e prædicationem, vnam naturalem,
alteram non naturalem. Naturalis e\$st, quæ rei naturæ congruit; Non na-
turalis, quæ aliter \$e habet. Congruit autem imprimis rei Naturæ, vt qu{æ}
libet res de \$e ip\$a dicatur (\$icut enim vnum quodque maximè \$ecum e\$st
vnum, ita Naturæ maximè con\$entaneum e\$st, vt de \$e ip\$o enuntietur.) Se-
cundò conuenit Naturæ, vt id, quod e\$st qua\$î forma, dicatur de eo, quod
illi velût materia \$ubijcitur. Quo fit, vt duo \$int naturalium prædicatio-

<mgl>Prædicatio

Naturalis a
lia identica

aliadirecta.</mgl>

num genera; prædicatio identica, & directa. Identica e\$st, in qua enuncia-
tur omninò idem de eodem vt [Plato e\$st Plato] gladius e\$st en\$is] _D_irecta
e\$st in qua id, quod e\$st qua\$î forma prædicatur de eo, quod \$e habet illius
comparatione vt materia: vt cum animal enunciat de homine: album
de niue, & c.</p>

<mgl>Quæ prædi-

catio Non-
naturalis.

Prædicatio
Nonnatura-

lis alia con-

tra Naturā.

Altera præ-
ter Naturā.

Prædicatio Non naturalis eſt, quæ rei naturæ minimè conuenit: Ea verò duplex habetur. Vna contra naturam, ſiue indirecta, in qua id, quod ſubijcitur, eſt veluti forma eius, quod prædicatur, vt [Animal eſt homo] [Album eſt nix] Altera præter naturam, ſiue per accidens; cùm videlicet nec id, quod prædicatur, eſt tanquam forma eius, quod ſubijcitur: neque è contra: Sed ambo ſunt quæſi formæ vnius tertij: vt ſi dicamus [Album eſt dulce] vel [Dulce eſt album] vbi neque dulce eſt forma, nec materia albi; Sed vtrunſque eſt forma eiuſdem lactis: cùm ergo Vniuerſale definitur id, quod eſt aptum prædicari: intellige prædicatione Naturali, directa, vera & affirmatiua. Eſt enim Vniuerſale quoddam totum reſpectu partium ſibi ſubiectarum: totum verò, autore Philoſopho, eſt veluti partiũ forma:

QVÆST. I. ARTICVL. V.

quare de illis affirmatiuè, & verè dicatur, oportet; quod namque in ſubiecto eſt, verè de illo affirmatur. Atque ita per hanc partem excluduntur omnia, quæ negatiuè, aut falſò, aut non naturaliter predicantur; ſiue contra, ſiue præter naturam.

Exponitur

tertia vni-
uerſalis con-
ditio.

Tertia demum conditio [De pluribus] ita eſt intelligenda, vt ea, de quibus Vniuerſale prædicatur, imprimis ſint plura ſecundum illud nomen, quod rem vniuerſalem ſignificat; & res ipſa vniuerſalis in iſdem multiplicata ſit: vt accidit in Platone, & Socrate, ſi cum homine in communi conferantur; dicuntur enim plures in homine: & humana natura eſt in iſdem diſtributa. Hac de cauſa Deus Opt. Max. non eſt vniuerſalis reſpectu diuinarum Perſonarum; quia licet dicantur tres Perſonæ Diuinæ, nõ tamen vocantur tres Dij, nec Deitas in illis eſt multiplicata: vt Fides docet. Oportet deindè, vt particularia ſint entia per ſe eo modo, quo poſtea explicabimus. Demum vt eadem ratione participant Vniuerſale, & eodem modo prædicationis illi ſubijciantur. Huius defectu conditionis coloratum non eſt vniuerſale, reſpectu huius albi, & Cygni; quia de altero dicitur eſſentialiter, de alio accidentaliter.

ARTICVLVS V.

Cuiusmodi ſit propoſita definitio, & quid in ea primò definiatur.

VT à ſecunda tituli parte incipiamus, aduertendum eſt, Vniuerſale

Trifariara

accipitur v-
niuerſale.

le trifariam accipi poſſe. Primò, pro re quæ vniuerſalis denominatur, & ſubſtrata dicitur, vt [Homo] [Animal] & ſimilia. Secundò pro aptitudine, & capacitate eiuſdem rei. Tertio pro relatione ad particularia, quæ eiuſmodi capacitatem conſequitur. Eadem acceptionum varietas cernitur in vocabulo [cauſa] nonnunquam enim ſumitur, proipſa re, quæ cauſat: vt pro Deo, vel Cœlo. Aliàs pro ratione cauſandi, ſeu pro re, vt actu exercet cauſalitatẽ. Denique pro cauſandi relatione. Et quemadmodum, cùm cauſa deſinitur, certum eſt non explicari naturam rei, quæ vim habet aliquid efficiendi (quod vocant cauſam materialiter ſumptam) Sed vel rationem cauſandi, vel relationem cauſandi; ita apud omnes conſtat in explicata Vniuerſalis definitione, minimè deſcribi naturam rei ſubſtrataẽ (nulla enim ibi mentio fit ſubſtantiaẽ, aut accidentis, alteriusvè naturæ inferioris) Sed definiri Vniuerſale formaliter ſumptum: ſeu quatenus Vniuerſale eſt.

Iu dubium tamen vocatur à Recentioribus, quo pacto accipiatur Vni-

Dubitatur

quo pacto

accipitur v-
niuerſale in

definitione.

uer\$ale, cùm in præ\$enti definitur. Pro vnitate nè, & aptitudine: an pro relatione ad particularia? Vtra\que enim acceptio formalis e\$; & vtrique accommodari pote\$t definitio.

<p>Vulgata, communi\$que \$ententia e\$t, definitum e\$\$e à Philo\$ophis Vniuer\$ale, prout relatiuum e\$t. Quod per\$picuè docui\$\$e videtur Porphy-

<mgr>Communis

opinio a\$\$e-

rit accipi, vt

relatiu\~u e\$t.

Probatur. 1.

rius in cap. de Specie; cum ait \$e nece\$\$itate compulsum definij\$\$e genus

<mgl>Porphyrius</mgl>

per \$peciem, & è contra; nam \$ola relatiua nece\$\$ariò ad \$e mutuò defini\~u

tur. Et probatur primò. Vniuer\$ale formaliter in germana ip\$ius accep-

tione e\$t relatiu\~u rationis: \$ed hoc loco definitur formalisimè \$umptu;

ergò explicatur, vt relatiuum e\$t. Minor, & con\$equentia manife\$tæ \$unt.

<pb 70><rh>IN PRÆFATIONEM PORPHYR II.</rh>

Maiorem tenet vtriusque \$cholæ Theologicæ parens D. Thomas, & Sco-

<mgr>D. Thom.

Scot.</mgr>

tus. Ille in 2. \$entent. d. 15. q. 5. art. 1. & Opu\$ca. 56. alij\$que \$excentis locis:

vbi perpetuò appellat vniuer\$alitatẽ, intentionem rationis. Hic, q. 8. in

Prædicabilia. D. Thomam \$equuntur di\$cipuli. Caietanus in commen-

<mgr>Caiet.

Capreol.</mgr>

tarij\$ Super librum de ente, & e\$\$entia, cap. 4. hoc libr. c. 1. dub. 1. Capreol.

in 3. d. 5. q. 3. § Quantum ad tertium initio. Eandem Maiorem tradit Ari-

\$toteles. 1. Po\$ter. cap. 2. dum a\$\$erit Vniuer\$ale, & Singulare e\$\$e oppo\$ita;

Secundò. Quæcunque reperiuntur in Vniuer\$ali, fundamenta nuncupantur

vniuer\$alitatẽ; ergò cum in præ\$enti non explicetur Vniuer\$alis fundamen-

tum, \$ed forma: nece\$\$e e\$t, vt fateamur relationem definiri.

<p>Veri\$imilior tamen videtur \$ententia, quæ a\$truit definiri Vniuer\$ale

vt quidpiam ab\$olutum e\$t, & importat aptitudinem ad e\$\$endum in particu-

laribus. Illam defendit Doct. Fon\$eca. 5. Metaphy. & in I\$agoge phi-

<mgr>Doct. Fon\$.</mgr>

lo\$ophica, & facit omnium Auctorum. communem. At\que primò colligitur

ex ip\$a definitione, in qua nulla mentio fit relationis, \$ed \$olius aptitudinis,

& vnitatis: veri\$imile autem non e\$t, Philo\$ophos volui\$\$e primò

definire relationem, & eam nu\$quam expre\$\$i\$\$e. Secundò ex \$imilitudine

cau\$æ \$uperiù\$ commemorata; nam cùm definitur cau\$a, nulla cura e\$t

eius relationis, quam habet ad effectum, \$ed cau\$alitatis tantum. Tertio.

Ex eo, quòd propria Vniuer\$alis forma \$it aptitudo, & capacitas ad e\$\$e-

dum, vel prædicandum de \$uis inferioribus: vt opinatur Paulus Venetus

<mgr>Paul. Ven.</mgr>

in procemio Logicæ, q. 1. non verò relatio indè con\$equuta. Nam Vniuer-

\$ale con\$tituit formaliter, in quadam communitate, & amplitudine, qua Na-

tura communis multa \$ub \$e complectitur: at eiu\$modi communitas potiù\$

\$ita e\$t in prædicta capacitate, quàm in re\$pectu con\$equenti; ergo in

aptitudine coniuncta cum vnitate collocanda e\$t ratio Vniuer\$alis.

Quartò demum idem cõfirmatur ex actibus Vniuer\$alium. Etenim actus

e\$\$endi in multis, & de ij\$dem prædicandi cen\$entur e\$\$e actus Vniuer\$alis,

quà Vniuer\$ale e\$t: \$ed eiu\$modi actus re\$pondent aptitudini \$uppo\$ita

vnitate, non verò relationi; igitur aptitudo con\$tituit formaliter Vni-

uer\$ale. Certè quæ Philo\$ophi de Vniuer\$alibus tractare, & demon\$trare

\$olent, rebus conueniunt, prout hanc habent cõmunitatem, & capacitat\~e.

<p>Hæc controuer\$ia penè e\$t de vocabulo; con\$tat namque in re vniuer-

<mgl>Deciditur

dubitatio.</mgl>

\$ali reperiri potentiam, \$iue aptitudinem ad coercendum \$ua Particula-

ria. Prætereà relationem rationis, qua post actionem intellectus eadem respicit, vt mox dicemus. Et vtranque esse formam comparatione Naturæ; Licet inter se hunc habeant ordinem, vt aptitudo sit fundamentum relationis. Quo etiam modo se habetres quæ causat; nam illius respectu, tum vis causandi, tum relatio sunt formæ; tamen causandi ratio fundamentum sit relationis. Quemadmodum ergo causa aliquando accipitur formaliter pro agendi efficacia, aliquando pro relatione: ita fieri potest in Vniuersali. Et vtraque acceptio merito formalis existimatur; cum & communitas, & respectus rationis, quem fundat, rem substratam actuent per modum formæ. Nec erit difficile Vniuersali vtriusque modo accepto definitionem accommodare. In priori enim sensu cum Vniuersale sit relatiuum, definitio assignatur per conditiones fundamenti, vt monet D.

D. Thom.

Thomas illo Opusc. 56. estque illius sensus. Id habet relationem Vniuers-

QVÆSTIO I. ARTIC. V.

salis, quod vnum cum sit, aptitudinem habet, vt in pluribus insit. Quod vocant definitionem relationis in actu signato; quoniam in ea magis explicatur quid nam sit illud, in quo relatio inuenitur, quam cuiusmodi naturam habeat ea relatio.

luxta quam expositionem nullo negotio satisfit argumentis secundæ

Soluuntur

argumenta

2. sent.

Primum.

2.

Sententiæ. Ad primum enim dices tunc fieri oportere mentionem relationis in definitione, cum hæc procedit per genus, & differentiam, non autem, quando traditur per affectiones fundamenti rei definitæ. Ad secundum. Aut causam in ea definitione accipi fundamentaliter, aut eodem pacto definiri, quo Vniuersale: per conditiones, scilicet eius rei, in qua relatio fundatur. Rectè enim dixeris. Causa (id est, res affecta relatione causæ) est illud, à quo per se pendet effectus. Ad tertium. Aptitudinem

3.

esse quidem formam Vniuersalis: sed non vltimam; adhuc enim perficitur Vniuersale per relationem. Ad vltimum negabis actus esse, & prædi-

vltimum.

candi esse proprios Vniuersalis formaliter sumpti; pertinent enim ad Naturam substratam, cui competunt illa aptitudo, & relatio. Ac licet nonnulla exijs, quæ Philosophi de Vniuersali demonstrant, ad aptitudinem potius spectent, quam ad relationem: falsum tamen est nihil conuenire Vniuersali, vt relatiuum est. Veluti, Particularia respicere: simul cum ijdem cognosci: & per actum comparatiuum existere: & similia. Quæ aut solis relatiuis, aut magis propriè conueniunt.

Qui tenuerit secundam sententiam, in quam magis propendemus, ex-

Qua via defendi possit

2. sententiæ

plicabit definitionem in sensu formali, & proprio. Nam in definitione expressè ponuntur vnitas, & aptitudo; in quibus sita est ratio vniuersalitatibus; præsertim in aptitudine, cuius veluti fundamentum est vnitas, vt postea explicabimus.

Ad locum Porphyrij respondebitur vno è duobus modis. Primum, non solum Relata secundum esse, sed etiam transcendencia explicari necesse-

Explicatur

Porphyrij

locus.

riò per habitudinem ad aliud; aptitudinem verò, cum sit velut potentia, transcendentaliter respicere Particularia, ad quæ terminatur. Quæ rursum definiuntur in ordine ad Vniuersale propter suam etiam capacitatem siue potentiam, vt illi subijciantur. Secundò. Vniuersalia & Particularia, esse Relata secundum dici (vt scientia, & scibile) & idcirco explicari

ad se mutuò, quantumuis absoluta sint.</p><p>Ad primum argumentum neganda est Maior. Quamuis eam fortasse</p></mgt>Soluitur. @.

argum. primiæ sententiæ.</mgt>

tueantur citati Autores. Qui nihilominus ita exponi poterunt, saltem D. Thomas, & Scotus, ut cum vniuersalitatem appellant intentionem rationis, intelligant aptitudinem, & vnitatem, prouenientes ab operatione intellectus. Nam per intellectum non modo fiunt relationes, sed etiam negationes, & priuationes, ut mox dicemus.</p>

<p>Locus Aristotelis non est ad institutum; neque enim ibi loquitur de</mgt>Explicatur Aristotelis locus.</mgt>

vniuersalibus, & Particularibus, sed de Communibus, & Singularibus, idque in ordine ad nostram cognitionem: non verò quatenus vniuersalia</mgt>D. Thom.</mgt>

lia, & Particularia sunt, quoniam (ut ibidem commentatur D. Thomas) significat philosophus vniuersalia, & singularia opponi inter se relatione prioris, & posterioris; nam illa sunt priora natura, & cognitione scientifica, & quidatiua; hæc verò posteriora. Et penes hoc opponuntur; sic enim loquitur Aristoteles. Sunt autem remotissima quidem ea, quæ sunt

<pb 72><rh>IN PRÆFATIONEM. PORPHYR.</rh>

vniuersalia maximè: propinquissima verò singularia ipsa, atque hæc inter se opponuntur. Id est, remotissima, & propinquissima. Vbi oppositionem constituit, inter proximum & remotum, non autem inter vniuersale, & particulare, quæ talia sunt.</p>

<mgt>Soluitur. 2.

argumentum

1. Sententia.</mgt>

<p>Ad secundum fatendum est, aptitudinem, & vnitatem esse fundamentum relationis: sed negandum, esse fundamentum vniuersalitatis: Fieri enim potest, ut ea forma, quæ respectu subiecti præbet aliquam formalem denominationem, comparatione alterius formæ, sit subiectum. Nam albedo efficit formaliter diuersum visus: & tamen est fundamentum relationis similitudinis. Illud tamen existit in vniuersali diuersum; quod relatio consequens aptitudinem quam posterior hæc sententia vniuersalitatem appellat, eodem vocabulo nuncupatur; sed hoc vel penuria vocabuli, vel exiguitate rei, factum credimus.</p>

<p>Ex hac resolutione conspicua est responsio ad priorem huius articuli</mgt>Deciditur

proposita in titulo dubitatio.</mgt>

quæstionem, si aduertamus præter illam definitionem assignatam per aptitudinem ad prædicandum (quæ Logici propria est) duas alias tradit solere. Quarum prima sic habet [vniuersale, est vnum quid aptum esse in</mgt>Traditur v

niuersalis definitio- nes.</mgt>

multis] Altera in hunc modum. [vniuersale est relatum respiciens particulare] porro qui fecerit vniuersale formaliter relatum, is dicet potestremam definitionem essentialem esse, cum constitit proprio genere, & differentia: priores duas accidentales, seu descriptiuas; quoniam assignantur per conditiones fundamenti: ut dicebat D. Thom. atque adeo per</mgt>D. Thom.</mgt>

ea, quæ relationi sunt extrinseca. At, qui existimavit vniuersale esse quid absolutum, & de formali importare aptitudinem, primo quidem rejiciet vltimam definitionem: utpotè, quæ in solum quadret relatum. Priores verò duas essentielles esse fatebitur, si cum proportionem accommodetur;

hoc eſt, ſi altera attribuatur aptitudini ad eſſendum; altera aptitudini ad prædicandum. Eſſe autem eſſentiales prædictas definitiones ex eo conſtat; quia quotieſcunque potentia aliqua, in concreto ſumpta, definitur per ſubiectum, ordinem ad proprios actus, & obiectum, explicatur eſſentialiter; vt docuit Ariſtoteles in 1. Poſter. & patet ex definitionum vſu; ri-
<mgr>Ariſt.</mgr>
ſibile enim definitur [Homo aptus ad ridendum] atq̄i aptitudo eſt quædam potentia, quæ in his definitionibus exponitur per ſubiectum, ſcilicet per naturam vnam: additur ordo ad actus, & obiectum; videlicet, ad inextendendum in pluribus; ergo duæ priores definitiones ſunt eſſentiales. Sed illud omittendum non eſt, definitionem, quæ aſſignatur per aptitudinem ad prædicandum, non folùm cadere in ipſum Prædicabile, cui eſt eſſentialis, ſed etiam in Vniuerſale: hoc eſt, in eam aptitudinem, quam res cõmunis habet ad eſſendum in multis, concretè ſumptam. Verùm cum hoc diſcrimine, quod reſpectu Prædicabilis eſt eſſentialis, ob aſſignatam rationem: reſpectu verò Vniuerſalis deſcriptiua; vt ſunt eæ, in quibus ſubiecta per proprietates definiuntur: veluti hæc [Homo eſt animal aptum ad ridendum.]</p>

<pb 73><rh>QVÆSTIO II. ART. I.</rh>

<h it>QVÆSTIO II.</h>

<h it>De vnitatem rei vniuerſalis.</h>

<h>ARTICVLVS I.</h>

<h it>Varia genera vnitatum proponuntur.</h>

<p>IMPENSIVS adhuc examinandæ à nobis ſunt tres illæ vniuerſalis conditiones [Vnum] [Aptum vt ſit, vel prædicetur] [De pluribus] Quarè de ſingulis excitabuntur aliquæ quæſtiones. Quod
<mgr>Quæ vnitatis
requiratur
ad Vniuerſale.</mgr>

le.</mgr>

igitur ad vnitatem ſpectat. Vnum, idem eſt, atque indiuiſum: vt docet Ariſtoteles
<mgr>Ariſtoteles.</mgr>

tot. lib. 5. Metaph. cap. 6. & libr. 10. c. 1. Sic enim loquitur in prioriloco.

Vniuerſalẽ autẽ ea, quæ diuiſionẽ non habet, ea ratione qua nõ habent, vnũ
<mgr>Vnum, aliud

per ſe, aliud
per accidẽs.</mgr>

dicuntur. Diuidit ibidem Ariſtoteles Vnum in Vnum per ſe, & per accidens, deinde vtrunque membrum varijs ſubdiuiſionibus diſtribuit, quãuis ſingulas non deſcriptionibus, ſed exemplis declaret, & inter vnitates per ſe ali quas enumeret, quæ abſolutè tales non ſint.</p>

<mgr>Quid vnum
per accidẽs.</mgr>

<p>Igitur Vnum per accidens eſt illud, quod non habet naturam vnũ tantũ ordinis, ſeu Prædicamenti: vel conſtat ex partibus phyſico nexu minimè copulatis: aut certè ex ijs, quæ licet phyſicè connectantur, ſunt tamen in ſuis ſpeciebus entia completa. Eiuſmodi vnũ, ſeu vnitatis eſt inter ſubiectum, & accidens; inter duo accidentia in eodem ſubiecto exiſtentia, vt viſitur in lacte, & albedine; & in albedine, atque dulcedine ipſius lactis; deinde inter ea, quæ ſunt in eodem loco, vel tempore: ſic dicimus acerrimum vnum: & vnum duratione Achilem, & Hectorem. Item quæ iunguntur externo vinculo, aut ordine: vnde vocamus vnum faſcem, propter vinculum: vnam tabulam, aut domum ratione glutinis: vnam rempublicam, & exercitum cauſa ordinis. Denique eſt vnum per accidens conſtitutum ex potentia, & proprio actu, vel habitu; quia licet phyſicè vniantur, & per teneant ad vnum Qualitatis Prædicamentum; nihilominus ſunt entia in ſuis ſpeciebus completa, quæ proinde in alterius compositionem per ſe ordinari non poſſunt, niſi fieret per modum continuationis. Quod fortisſe contingit in Prædicamento Quantitatis, ſi Linea, & Superficies ſunt veræ illius ſpecies.</p>

<p>Vnum per ſe (quod vocare poſſumus Vnum eſſentia) eſt illud, quod ha-

<mgr>Quid vnum

per fe.</mgr>

bet determinatam effentiam in vno tantum genere, aut \$pecie: \$iue id \$it \$implex, vt Deus Opt. Max. & \$umma genera: \$iue compo\$itum, vt corpora phy\$ica, & Metaphy \$ic{ae} \$pecies; quor~u illa re ip\$a ex materia, & forma: hæ ratione \$alt~e ex genere, & differ~etia cõ\$titu~utur. Har~u rer~u vnitat~e di-<mgl>Arift.

Caietan.</mgl>

uidit eo loco Ari\$t. in tria m~ebra; in genericã, \$cilicet, \$pecificã, & indiuidual~e. Nos, claritatis gratia, \$ic eand~e partition~e cum Caietano Opu\$c. de ente, & eff~etia c. 4. q. 6. digerimus. Vnitat~u per \$e, \$eu effentiali~u, alia e\$t

<mgr>Vnitas per

fe alia for-

malis: alia

numeralis.</mgr>

formalis: alia numeralis; formalis e\$t ea, quæ cõpetit Naturæ cõmuni, di-\$tribuitur~q; in genericã, & \$pecificã pro ratione natur{ae}, in qua reperitur: numeralis e\$t propria indiuiduor~u. Illa definitur [Rei cõmunis in \$e ip\$a (hoc e\$t, in natura, rationevè \$ua) indiui\$io.] Numeralis [Indiui\$io rei \$in-gularis in \$e ip\$a.] Per illam dicuntur homo, & brutum vnum in animali: Plato, & Socrates, vnum in homine. B<?>er hanc, dicitur Socratesidem Sec~u.</p>

<pb 74><rh>IN PRÆFATIONEM PORPHYRII.</rh>

<p>Antequàm aliud Vnitatis genus inue\$tigemus, duo \$unt a duertenda.

<mgl>Aduert~utur

duo.</mgl>

Alterum e\$t, Vnum per \$e aliquando dici \$olùm id, quod habet vnam \$im-
pliciter e\$\$entiam; quale à nobis hactenùs explicatum fuit; & hac ratione
conuenire \$olis naturis Vniuocis. Aliquando latiùs, vt \$e extendit ad ea,
quæ \$unt quodammodò vnum, quo pacto complectitur Analoga. Non ra-
rò enim dicimus \$ub\$tantiam, & accidens, e\$\$e vnum in ente: verùm iam
v\$us obtinuit, vt nomine Vnitatis formalis \$olam genericam, & \$pecificam
intelligamus. Alterum adnotandum e\$t Vnitat~e formalem aliquan-
do \$umi, vt e\$t pa\$\$io entis realis, interd~u fu\$ius, ita vt extendatur ad en-
tia rationis, & negationes. In qua po\$teriori acceptione \$umitur in Vni-
uer\$alium tractatione, vt liberum po\$tea \$it inue\$tigare, an inter entia ra-
tionis, & negationes, vera Vniuer\$alia inueniantur?</p>

<p>Præter vnitates hactenùs a\$signatas, alia quoquè datur, quæ competit

<mgl>A\$truiturv-

nitatis pr{ae}ci-

\$ionis Natu-

rarum com-

muniunum.</mgl>

Naturis communibus in \$e, vt non exi\$tunt cõtractæ in \$uis inferioribus:
\$iue talis vnitas eis conueniat beneficio intellectus: \$iue ex \$e. Quod pau-
lò po\$t di\$cutiemus. E\$t autem hæc vnitas nihil aliud, quàm indiui\$io rei
communis in \$ua Infcriora. E\$\$e autem concedendam eiu\$modi vnitatem
præterquàm quòd omnium grauium Autorum \$en\$u con\$tet: in hunc mo-
dum conuincens. Vnitas idem e\$t, atque indiui\$io: \$ed res communis in ea
prioritate, qua \$uorum inferioruw<?> contractionem præcedit (\$iue hoc ha-
beat ex \$e, \$iue ex intellectu) e\$t indiui\$a; ergo habet, prout ita e\$t, aliquã
aliam vnitatem. Quam idcirco vocant præci\$ionis, quia non cadit in Na-
turam, ni\$ prout præ\$cinditur, & veluti liberatur à \$uis Inferioribus. Di-
citur prætereà priuatiua, & non purè negatiua; quia e\$t in \$ubiecto hab~e
te potentiam ad formam negatam, id e\$t, ad diuifionem in inferiora.</p>

<mgl>Cuiu\$modi

\$it hæc vni-

tas præci\$io

nis; per \$e,

an per acci-

dens?</mgl>

<p>Rogabis, vtrum hæc vnitas pertineat ad aliquod membrum propo\$it{ae}

diuisionis. Cum neutro enim videtur habere cognationem: non cum vnitate per se; quia hæc conuenit Naturæ neceſſariò, eamque comitatur in quocunque ſitu ſtatu, vt cæteræ paſſiones inſeparabiles; at vnitas præciſionis amittitur in contractione Naturæ; non cum vnitate per accidens; quia res communis in eo præcedentiæ ſtatu eſt vnus eſſentiæ, nec habet ullam conditionem ex ijs, quas poſtulamur ad vnum per accidens. Vt perſpicuum fiet conſideranti.

Ad hanc dubitationem facile reſponderi poteſt, eam diuisionem com-

Reſpõdetur

Propiùs accedere ad vnitatem per se.

plecti ſolum vnitates, quæ non conueniunt per operationem intellectus; cuius modi oſtendimus non eſſe hanc præciſionis. Verùm quia multi eam admittunt ante operationem mentis: & quia vnitates rationis analogiam habent ad reales, ad eaſque reuocantur: dicendum eſt vnitatem præciſionis eſſe quodammodò mixtam; magis tamen accedere ad vnitates per se, quàm per accidens. Primam partem huius reſolutionis probat ratio paulò antè propoſita; ex vnitate enim per se habet, quòd ſubiectum eſt vnus eſſentiæ: ex vnitate verò per accidens, quòd non ſit perpetua, ſed à Natura ſeparabilis. Secundam partem colliges ex propria ratione vnitatis per se. Quæ primò conſiſtit in eo, quòd reddat ſubiectum vnus eſſentiæ; pro eòdem quippè accipitur eſſe vnus eſſentiæ, & eſſe vnum per se. Eſſe verò inſeparabilem, & neceſſariò conuenientem Naturæ, eſt quædam affectio ſecundaria, quam non omninò depoſcit vnitas per se. Præſertim cum videamus continuũ, cuius vnitas diſſolui poteſt, vocari ab Ariſtotele.

QVÆSTIO II. ART. II.

vnũ per se, Quod pari modo cernere eſt in toto phyſico; amittit enim actualem vnitatem, quandò forma, & materia diuelluntur. Meritò ergò cõputabitur cõ vnitate per se, ſiquidẽ illius primariã rationem participat.

Sed cui ex vnitatibus per se enumeranda eſt vnitas præciſionis? Reſ-

Vnitas præciſionis vtriuſque vnitatis per se participat conditiones.

pondemus propriè, & in rigore neutram eſſe: vtriuſque tamen participare conditiones, plures quidem vnitatis numeralis. Imprimis quod nec ſit formalis, nec numeralis, oſtenditur; quia vnitas formalis, cum ſit paſſio entis, perpetuò comitatur naturam, etiam cum per contractionem ad inferiora deſcendit: at vnitas præciſionis in ſolo ſtatu abſtractionis naturæ competit. Prætereà hæc vnitas negat diuisionem poſſibilem in inferiora: formalis negat impoſſibilem, & in aliquo gradu entis: numeralis conuenit rebus ſingularibus, eiſque tribuit non ſolum indiuiſionem, ſed etiam in indiuiſibilitatem: ea verò de qua agimus, in communes tantùm Naturas cadit, queis ſolam tribuit indiuiſionem, non indiuiſibilitatem. Habet nihilominùs aliquam cum vtràque ſimilitudinem; cum formali quidem, quòd cõueniat rebus communibus: cum numerali verò, quòd nullam patiatur in ſubiecto diuisionem. Et ob hanc cauſam adiunximus præfatam vnitatem viciniorẽ eſſe numerali, quàm formali. Nam proprium munus vnitatis numeralis eſt reddere ſubiectum incommunicabile; quod præſtat vnitas præciſionis quandiu in eo eſt.

ARTICVLVS II.

Quam vnitatem ex enumeratis communis Natura ad vnuerſalitatem exigat.

TRES in præſenti quæſtione ſententiæ eſſe poſſunt. Primã tribuet

Prima opinio aſſerit ſufficere vni

tatem analo
g cam.

aliquis Aristoteli, cum Analoga inter Vniuersalia recenset, veluti 3. Metaph. libro cap. 3. & 4. ubi ait Ens, & Vnum esse maximè Vniuersalia; & lib. 4. cap. 2. tot esse Species Vnius, quot sunt Species Entis. Libro verò 3. Metaph. c. 1. tot esse Motus Species, quot sunt Entis. Igitur cum Aristoteles his locis appellet Vniuersalia Ens, & Vnum, iisdemque tribuat Species, non videtur exigere ad vniuersalitatem maiorem vnitatem, quàm analogicam.

Accedit ratio. Nam Analoga, per proportionem propriè dictam præ-
Probatum ratione.

dicantur eodem nomine, & ratione de suis inferioribus: ergò habent accommodatam vnitatem. Consequentia est bona, si verè diximus inter explicandum vniuersalis definitionem in prima illius parte intelligi vnitatem, non modò nominis; sed rationis. Antecedens probatur in Analogis per proportionem propriè dictam. Ens enim, verbi gratia, secundum eandem definitionem ex æquo affirmatur de Substantia, & de accidente; siquidem Substantia in còmuni ratione entis nihil amplius est, quàm accidens secundum eandem rationem; esto in particularibus, & proprijs Naturis discernuntur. Vnde est, vt multi credant, hæc Analoga comprehensa fuisse ab Aristotele in definitione Vniuersalium, quam scripsit 1. cap. Antepred. Certè idem Aristoteles lib. 2. Metaph. c. 1. ens inter Vniuersalia computauit.

Opinio. 2.

docet Sufficere vnitatem formalem.

Secunda sententia astituit ad veram vniuersalitatem, non esse opus maiori vnitatem, quàm formali. Ita omninò sentire videtur Scotus in 7. Me-

IN PRÆFATIONEM PORPHYR.

taph. q. 8. & in 2. d. 3. quæst. 1. cum ex eo admittat in Natura communi, suis
Scot.

in Particularibus existente communitatem, quia ei tribuit vnitatem formalem, quam ipse vocat minorem numerali. Defendunt expressè eandem sententiam ex Sæctoribus Scoti Antonius Andreas, 7. Metaph. quæst. 16.
Ant. Andr.

Tromb.

Ioan. Maul,
Recentiorum.

Anton. Tromb. q. 8. Alij eiusdem familiæ variè loquuntur. Accedit Ioannes Maulorius in disput. hac de re cap. 5. & 6. & bona Recentiorum Philosophorum pars.

Probari potest primò ex Aristotele, qui in proposito Vniuersalis definitionibus
Probatur ratio-

tionibus non exprimit aliam vnitatem, quàm rationis, hoc est, formalem, & essentialem. Quorsum verò alia vnitatem requiratur, quàm quæ ex definitione colligitur? Secundò. Vniuersale ita oportet esse vnum, vt sit communicabile (hæc enim est Vniuersalis natura) sed sola vnitatem formalis relinquit Naturam comunicabilem, vtpotè quæ cum ipsa Natura multiplicatur; ergò ea sola est propria rei Vniuersalis; quemadmodum vnitatem numeralis, quia reddit subiectum impartibile, est propria Individui, quàm Individuum est. Tertio. Vnitatem formalis adiunctam habet aptitudinem ad esse in pluribus; ergo est propria rei vniuersalis. Consequentia est optima; quoniam aptitudo cum sit præcipua forma Vniuersalis, vt quidpiam absolutum est, supponit totum illius fundamentum completum; quod præsertim est vnitatem. Antec edens probatur; quia Naturæ habenti vnitatem formalem repugnat incommunicabilitas; ergò eidem non repugnat comunicabilitas: atquè non repugnantia ad communicationem respectu Inferiorum est aptitudo in eisdem existendi; ergò vnitatem formalis non est separata ab Vniuersalis aptitudine, & consequenter suf-

ficit ad perfectam vniuersalitatē.

Tertia denique sententia est, propriam vniuersalis unitatem esse illā

Tertia opi-

nio solamv-

nitatem praeci-

tionis tri-

buit vniuer-

sali.

quam diximus praeciptionis; & definitur negatio diuisionis in plura eiusdem nominis, & rationis. Quam opinionem et si antiquioribus nullus in his terminis inculcarit, certum tamen est defendi ab illis omnibus, qui concedunt Naturis communibus ex se unitatem formalem, negant verò eas non esse vniuersales, nisi post operationem intellectus. Id enim propterea asserunt, quia requirunt maiorem unitatem in re vniuersali, quam habeat ex se. Hi verò sunt, & plures, & nobiliores: vt quae 4. confabit. Sint igitur pro hac opinione sequentes conclusiones.

Prima con-

clusio.

Prima conclusio. Vnitas numerica, & analogica, non modò non sufficit ad vniuersalitatē, sed eam impedit. Hæc quoad vtranque partem constat ex illis duabus conditionibus, quæ in definitione exprimuntur [Vnitas] & [Aptum esse in multis.] Nam vnitas numeralis, cum efficiat rem omnino indiuisibilem, excludit omnem aptitudinem ad communicationem. Vnde Aristot. tunc alibi, tunc primo Poster. cap. 2. dixit vniuersalia, & singularia esse inter se opposita. Vnitas verò analogica non est vnitas simpliciter, sed improprie, & secundum quid; cum analogica definiatur [Ea, quorum nomen est commune; ratio quodammodo eadem, sed simpliciter diuersa] vt initio Praedic. ostendemus; at in definitione vniuersalis intelligitur vnitas essentialis absoluta; vt expressit Arist. in illo c. 8. 1. Poster. Accedit vniuersale nihil esse nisi quod, vel per se primò, vel ratione eius, in quo includitur, per differentias contrahitur; vt verum sit, quod docuit Arist. de Genere 3. Met. c. 3. text. 10. Et pari modo intelligi voluit de cæteris vniuersalibus;

QVÆSTIO II. ARTIC. II.

nimirum differentias esse extra naturam generis, ita, vt non includant genus nec ab eo includantur. Sed analogica non contrahuntur per veras differentias; imò includuntur in omni modo, quo determinantur; vt eo loco patebit; ergò longè ab sunt à vera vniuersalitate.

Secunda conclusio. Vnitas formalis est omnino necessaria ad vniuersalitatē;

2. conclusio

sed non sufficit. Prima conclusionis pars, & autoritate Aristotelis, & ratione probatur ex vltima parte præcedentis. Non censet enim Aristoteles, nec re vera est absolute vnum essentialia id, quod caret unitate formali: igitur si vniuersale (vt ex illius definitione colligitur) vnum essentialia esse debet, formali unitate ad minimum afficiatur, oportet. Idem

D. Thom.

docet, ac probat D. thomas in Opusculo de Natura Generis, cap. 7. cum asserit opus esse vniuersale vnicum, & simplicissima definitione explicare. Nam quod eius modi est, vnum habet essentialiam; vt docuit Aristoteles 4.

Aristot.

Met. tex. I O. & liquet ex proportionem definitionis, & rei definitæ quoad unitatem, & simplicitatem. Confirmatur. Vnitas est passio Entis: Sed Natura vniuersalis sumpta sine differentiis contrahentibus est verum ens; ergò habet necessariò aliquam unitatem: non numeralem: quia hæc repugnat multiplicationi; ergò formalem, quæ sola diuidi potest per differentias adiunctas Naturæ communi.

Secunda pars conclusionis asseritur ab omnibus Autoribus, qui inficiantur Naturas esse vniuersales ex se, quos postea referemus. Nunc rationibus probatur. Primò. Vnitas vniuersalis, quateuò vniuersale est, ita est illi propria, vt non possit conuenire Particularibus: Sed vnitas formalis competit Particularibus; ergò non sufficit ad constituendum vniuersale. Maior probatur. vniuersale, & Particulare, prout sic, distingun-

tur: imò opponuntur; ergò vnum quodque illorum habet suam unitatem distinctam ab unitate alterius, illique repugnantem. Nam unitas vniuersalis, cum sit priuatiua, necessariò deuluit communicabilitatem, quam in Particulari, vt sic, habere non potest. Minor est manifesta. Quoniam unitas formalis conuenit necessariò Naturæ communi, vt Natura quædã est, & proindè illam perpetuò comitatur; ergò quemadmodum Natura communis in Particularibus est, ita erit eius unitas formalis. Vbi cumque enim est entitas hominis, v.g. ibidem est ea unitas, qua constituitur in tali gradu entis, & distinguitur à quouis alio. Secundò. Unitas formalis multiplicatur in Inferioribus; ergò si ea sufficeret ad constituendum vniuersale vtique unitas vniuersalis esset communicabilis multis, & consequenter generica multiplicaretur in speciebus, & specifica in indiuiduis. Vnde singulæ species animalis essent genera: & singula indiuidua speciei essent species; quo nihil absurdius dici potest.

Tertia conclusio. Unitas propria rei vniuersalis, quatenus vniuersalis, **Tertia conclusio.**

est unitas præcisionis priuatiua, à nobis iam explicata. Hanc conclusionem ex parte probant ea, quæ adduximus pro secunda parte secundæ conclusionis. Si enim formalis unitas non sufficit propter comunicabilitatē, & communicationē, quæ patitur respectu indiuiduorum: cū hęc unitas præcisionis oppositas habeat conditiones, erit omninò accommodata. Quod verò hoc ita sit, perspicuum est ex declaratione eiusdem unitatis: est enim negatio diuisionis in plura eiusdem nominis, & rationis, cõlucta cū aptitudine ad tale diuisionē. Quatenus est negatio diuisionis, reddit vniuersale simpliciter

IN PRÆFATIONEM PORPHYRII.

vnum: quod nõ præstabat unitas formalis, quæ solum efficit vnum ratione, & effentia; absolutè verò relinquit Naturã multiplicem. Quatenus deuluit aptitudinem: repugnat singularibus. Quorum unitas etsi vocari possit præcisionis, prout reddit indiuiduum minimè distributum in similia: priuatiua tamen appellari nequit, eò quòd aptitudinem ad eam distributionem non includat, vt includit unitas præcisionis rei cõmunis. Vnde rursum confirmatur tota conclusio. Unitas propria vniuersalis habet coniunctam aptitudinem, vt Natura diuidatur in plura inferiora; ergò debet ea unitas excludere diuisionem: sed sola unitas præcisionis hanc excludit, cum eam formaliter neget; ergò ea sola est propria vniuersalis. Prima consequentia est evidens; quia id, quod diuisum est, non potest habere aptitudinem, vt diuidatur: vt cernimus in tabula bipalmari, quæ tandiù feruat potentiam ad diuisionem in duos palmos, tandiù non secatur; atque adeò tandiù seruat unitatem quantitatis bipalmaris. Quòd autem sola unitas præcisionis inter communes prædictam excludat diuisionem, constat tum quia diuisio in inferiora est illius forma negata, tum quia ostendimus nequaquam adimi à formali.

Ad argumenta pro prima, & secunda sententia ita respondendum est.

Respondetur

argumentis

1. fentem

tiæ.

Imprimis Aristotelem non alia de causa vniuersalium nomine Analoga condecoranda censuiffe, quàm quia veris vniuocis sunt similia. Alioquin cum rem perpendit, manifestè ea rejicit, veluti 4. Metaph. cap. 2. vbi ita scribit. Et si ens, aut vnum vniuersale non est, &c. Et primo Ethic. cap. 6. in hunc modum. Cum bonum æquè atque ens dicatur, constat non esse quicquam vniuersale, ac vnum. Ad argumentum negandum est, Analoga prædicari eadem ratione de suis inferioribus; cum non habeant vnicam rationem, quæ in omnibus eadem esse possit, sed simpliciter diuersas: vt primo capite Antepædic. explicabimus. Interim negandum est substantiam, & accidens in ratione entis esse omninò idem; nam ipsa communis ratio entis in se est diuersa, quia non potest perfectè præcindi à Naturis particularibus; cum hæc nullas addant differentias naturæ entis, sine quibus illud concipi queat. Vnde etiam falsum est in definitione vniuocorum

ab Aristotele Analogam comprehendit.

Ad primum eorum, qui pro formali unitate pugnant, occurrit solent diluuntur

argumenta

2. Sentent.

Primum.

in definitione quidem uniuersalis solam unitatem formalem exprimit, quæ est remotum uniuersalitatis fundamentum: uoluisse tamen Aristotelem, subintelligi unitatem præcisionis, sed eam ex aptitudine effendi in pluribus per facile deprehendi, cuius ostensum à nobis sit, nihil habere posse hanc aptitudinem, quod unum non sit unitate præcisionis. Quod si opponas hoc ipsum dici posse de formali; fieri enim nequit, ut res aliqua apta sit in multis, quin communis existat, & consequenter habeat unitatem formalem; quare sufficiet aptitudinem in definitione collocare. Negabitur propositio, & probatio. Quoniam Analogam habent aptitudinem, ut sint, & prædicentur de multis, & carent unitate formali. Id uero, quod habet unitatem formalem, & aptitudinem, non potest destitui unitate præcisionis. Responderi quoque potest in definitione intelligi etiã unitate præcisionis, prout abstrahit à negatiua, & priuatiua: deinde per sequentes conditionem, scilicet per aptitudinem ad essendum, uel prædicandum de pluribus, angustari ad priuatiam uniuersalis propriam.

79. QVÆSTIO III. ART. I.

Ad secundum fatendum est unitatem uniuersalis requirere in subiecto

Solutur. 2,

argum. secundum

sententiam.

communicabilitatem; negandum uero, solam unitatem formalem hæc secundum pati; nam unitas præcisionis, etsi non admittat actualem communicationem, ut formalis admittit, non respuit tamen aptitudinem, quæ sola exigitur ad uniuersalem in statu præcisionis. Oppones; uniuersalem cuius unitate præcisionis habet aptitudinem, ut sit in multis; ergo cum eadem aptitudine poterit in multis esse. Negatur tamē consequentia; quia opus non est, ut sub eodem statu, seu conditione maneat res aliqua post actum sub quo erat in potentia. Quod cernere est in exemplo tabulæ superius adducto. Nam potentiam ad diuisionem retinet sub actuali unitate, accedente uero diuisionis actu unitatem prorsus amittit.

Ad tertium negandum est unitati formali semper esse annexam aptitudinem

Solutur. 3.

argum. secundum

sententiam.

itudinem; cum reperiatur in indiuiduis, quibus aptitudo prorsus repugnat. Ad probationem similiter negamus naturam habenti unitatem formalem repugnare in communicabilitatem. Quoniam hæc non repugnat singularibus, quæ (ut diximus) prædictam habent unitatem. Quare aliud est incommunicabilitatem non repugnare cum unitate formali: aliud eam comitari; primum enim uerum est; siquidem ostendimus in Natura præcisa necessarium coniungi aptitudinem cum formali unitate. Secundum omnino falsum.

QVÆSTIO III.

De Aptitudine rei uniuersalis propriae.

ARTICVLVS I.

Quis nam sit actus eius aptitudinis, quam habet uniuersalem.

QVEMADMODVM omnis aptitudo ad quemuis actum ordinata, licet negatiua sit, potentia nominatur,

Ferrariensis.

ut est apud Ferrar. 4. contra Gent. cap. 35. ita, more potentiam, per actus cognoscenda est. Hac de causa inuestigaturi rationem potentiam uniuersalis exordimur ab actu, & prius ab illo, qui respondet aptitudini ad essendum, ut hinc non solum cognoscimus aptitudinem, à qua emanat, sed etiam actum potentiamque dicantur

di. Igitur circa esse actum duplex sententia esse potest. </p>
<p>Prima affirmans actum potentia vniuersalis esse actualement inexistentiã
<mgr>Prima opinio ait esse actualement in existentiã in inferioribus.</mgr>

Superioris in suis inferioribus. Hanc aperte indicat D. Thomas in capit. 13. lib. 7. Metaph. cum assignans rationem, ob quam Aristoteles non definirit vniuersale per actum, sed per aptitudinem, hanc tradit. Quoniam ad vniuersale non requiritur actu esse, sed posse esse in multis; nam Sol (inquit) vniuersalis est, & tamen actu in vno solum est. Quod non diceret <mgr>D. Them.</mgr>

D. Thomas, si putaret actum vniuersalis esse quemcunque alium, seu convenientiam, seu identitatem. Etenim secundum hæc omnia non minus coniunctus est sol cum cæteris solis indiuiduis, qui non existunt, quam cum

<pb 80><rh>IN PRÆFATIONEM PORPHYRII.</rh>

hoc existente. Credit ergo tum Sanctus Doctor, tum Philosophus actum vniuersalis esse actualement inexistentiã in Particularibus. Idem perspicue docet 4. lib. contra Gent. cap. 35. vbi docet ex materia, & qualibet specie formæ consergere vnam speciem prædicabilem de pluribus actu, vel potentia. Quem locum exponit Ferrar. adducto exemplo solis. Prædicat <mgr>Ferrarienf.</mgr>

tur (inquit) aliquando species potentia de pluribus, quando in vno tantum est, vt sol, potest nihilominus in pluribus esse, veluti si Deus plura solis indiuidua procreasset; quoniam tunc esset natura solis in pluribus. Confirmatur. Quia, nisi dicamus actum esse inexistentiã, reprehendamus oportet Philosophum, qui hanc definitionem per aptitudinem scripsit, non per actum; nam quatuor priora vniuersalia, semper habent identitatem, & convenientiam actualement cum suis Particularibus, ad solamque existentiã in potentia consistere queunt.</p>

<p>Secunda sententia, & vera, docet eiusmodi actum nihil esse aliud, quam <mgr>Proponitur vera sententia.</mgr>

esse in inferioribus, vt totum in partibus, per identitatem, qua possumus asserere hoc est hoc. Dicimus [esse vt totum] quia (vt docuimus <mgr>Explicatur conclusio.</mgr>

cum Aristotele 1. Phys. cap. 1. & tradit Porphyrius cap. de Specie) vniuersale est quoddam totum respectu suorum inferiorum, vt hæc rursum partes comparatione illius. Deinde etiam, quia pars non dicitur verè de suo toto; nec enim dices. Homo est anima: vel Socrates est materia. Ad dicitur [Per identitatem, qua possumus, & c.] Quoniam prædicari de pluribus est germana passio vniuersalis; non posset autem verè prædicari, nisi haberet cum particularibus identitatem; nam cum vnum de alio enumeramus, idem esse dicimus; veluti cum asserimus Socratem esse hominem: lac esse album. Porrò hæc identitas non eodem pacto se habet in omnibus vniuersalibus; siquidem in quatuor prioribus nihil exigit, præter eorum naturas, quæ per se necessariò sunt connexæ, siue existant siue non; Prædicationes enim necessariæ, quæ ab omnibus illis vniuersalibus deducuntur, cum perpetuam habeant veritatem, indissolubilem quoque supponunt connexionem. At in quinto prædicabili, interueniat, oportet, aliquæ informatio, coniunctio inter accidens, & subiectum. Ratio diuersitatis est, quia natura accidentis secundum se, non efflagitat subiectum; quare nisi mediet aliquod vinculum, quo illi copuletur, identitatem cum eo habere non potest. Quod vinculum satis varium existit. In plerisque enim est inhærentia: vt inter subiectum, & albedinem. In alijs sola continentia: velut inter locum, & locatum: inter tempus, & rem illi subiectam. In nonnullis terminatio: quod videtur inter cognitionem, & rem cognitam: amo

rem, & rem amatam. Aliquando sufficit productio, cuius gratia actio denominat agens; aliàs attributio per intellectum: vel realis separatio; illæ in entibus rationis; hæc in negationibus.

Quauis ergò in hoc quinto Vniuersali potestuletur existentia, ad modum in proprio loco explicandum; id tamen est per accidens, & quatenus existentia conducit ad propositionem identitatem, in qua consistere propriam

veritas rationibus.

Vniuersalis actum iam sic ostenditur. Germanus Vniuersalis actus est ille, quo posito affirmare possumus Vniuersale de Particularibus: sed ante omnem existentiam verum est Petrum esse hominem; hominem esse animal, vel sensitium; ergo actus Vniuersalis identitas est, non existentia. Deinde. Eadem priora Vniuersalia per se sunt in inferioribus: sed neque ut

81 QVÆST. III. ARTICVL. I.

per se existere in aliquo; ergò nequit eorum actus in existentia consistere. Maior, & consequentia patent. Minor probatur. Quia existere (absolute loquendo) nulli rei creatæ per se conuenit; ergò nec existere cum de terminatione, id est, in aliquo.

Ad maiorem horum explicationem, & solutionem eorum, quæ obieci-

Aduertitur

Primum. mus, nonnulla explicanda sunt. Primum est. Vniuersale non ita esse totum respectu suarum partium, vt in ijs nihil sit, quod Vniuersale formaliter nõ contineat; id enim in omnibus, præterquam fortasse in Specie cum suis Indiuiduis comparata, falsum est; siquidem Genus, & Differentia partem Naturæ tantum formaliter continent: Proprium verò, & Accidens nec partem quidem. In quibus illud etiam auget difficultatem; quia non videntur esse in subiectis per identitatem, sed per informationem: nunquam enim fiet verum, vt accidens, & subiectum sint idem (Loquimur de rebus, & realiter distinctis.) Dicitur ergò Vniuersale totum in modo accipiendi; quia scilicet ita sumitur, vt quauis ipsum formaliter in se non cohibeat totam Naturam inferiorem, vel etiam nec partem eius, conueniendo saltem, & connotando totam important. Hac ratione animal, v.g. cum prædicatur vt genus, non consideratur, vt importat solum Naturam viuentem, & sensitium; sic enim pars esset hominis, & bestię; sed quatenus dicit totum illud, quidquid est viuens, & sensitium. Quo pacto non est dubium, quin aliquo modo deoluat totum hominem, & bestiam. Hoc ipsum videtur in Differentia, Proprio, & Accidente; si enim, hæc præsertim duo posteriora, sumantur in abstracto, nec sunt totum, nec idem cum subiecto; si verò capiuntur in concreto, vtrunque sibi vendicant. Nam vocabulum concretum non significat tantum accidens, sed etiam subiectum. Vnde licet ratione accidentis sit pars, & forma; ratione tamen subiecti, non inest vt pars; imò est idem cum subiectis. Quod si opponas. Cum in

Obijcitur. hac propositione [Socrates est albus] affirmo album de Socrate, nõ prædicodico subiectum, sed formam: alioquin non esset propositio accidentalis; ergo album, quatenus sumitur vt prædicatum, atque adeò vt Vniuersale non deuoluit subiectum. Occurremus permisso antecedente cum sua confirmatione.

(quidquid alioquin de illis dicendum sit) negando consequentiam; aliud enim est id, ratione cuius prædicatum affirmatur, aliud id, cuius merito verificatur. Quæ regula à Dialecticorum vulgo circumfertur, & apparet in hoc exemplo [Album est coloratum] si prædicatio sumatur vt simplex, & affirmans genus de sua specie: id enim, cuius gratia coloratum affirmatur de albo, est subiectum; nam color à subiecto abstractus non potest eodem prædicationis genere de albo dici; id vero, quod affirmatur est solum accidens; nam totum coniunctum ex colore, & subiecto non est simplex, nec potest esse genus albi. Ita dicimus album prædicari quidem posse ratione connotati, verificari autem propter formale significatum, quod totum est accidentarium. Ratio est, quia aliud est

aliquid esse prædicatum, aliud esse conditionem ad formam prædicationis necessariam; & illud dicimus in præsentia esse concretionem cum subiecto, hoc ipsam formam accidentariam.

Secundò est aduertendum, Vniuersali respectu suorum particularium, Aduertitur secundum.

non modò illum actum, qui hactenùs explicatus est, sed inexistentiã quoque conuenire, qui est actus manifestior, & vt plurimùm remotior. Im-

82 IN PRÆFATIONEM PORPHYR II.

primis quòd cum identitate coniuncta sit inexistentiã, cum res in mundo producuntur, luce clarius est; nam quæ identitatem habent, non possunt, cum existunt, non habere aliquam coniunctionem. V. g. si homo est idem cum Socrate, necessarium est, vt, Socrate existente, in eodem reperiatur homo. Deindè est hic actus manifestior, quoniam in plerisque cadit sub experientiam sensus, in omnibus sub manifestam cognitionem in tellectus. Additum fuit. [Hunc actum vt plurimùm esse remotior] quia licet in quinto Vniuersali identitas supponat inexistentiã; in quatuor tamen prioribus identitas est in causa, vt, cum vniuersalia existunt, sint in suis particularibus.

Disoluntur rationes prioris sententiæ.

His animaduersionibus; ad rationes primæ sententiæ respondebis potentiã, quæ habet duos actus, nonnunquam per manifestiorem explicari, quantum Aristot.

tumuis ille propinquus non sit, sed remotus. Ita definiit Aristoteles in 2. de Generatione calefactuum, quod congregat omogenea, & disgregat eterogenea; frigefactuum autem, quod vtraque congregat. Qui actus non sunt primi harum qualitatum. Ad hunc modum potuit Aristoteles, & D. Thomas explicare potentiam Vniuersalis per inexistentiã, tanquã per actum remotum, sed magis conspicuum. Ad confirmationem respondeatur Vniuersale idcirco definiri per aptitudinem (quanuis maiori ex parte semper habeat coniunctum actum) quoniam prout exercet actum, id verificatur que cum suis inferioribus, non est Vniuersale, sed cum accipitur præcisum, & quasi non idem cum particularibus. Statim enim ostendemus Vniuersale propriè non dici, nisi ratione status præcisionis.

ARTICVLVS II.

Cuiusmodi sit aptitudo essendi in pluribus.

CVM natura potentiarum, ex actibus deprehendi soleat, & actus Opinio existimantium esse quid profituum.

Vniuersalis sit positua identitas cum suis inferioribus, colligunt nonnulli potentiam quoque, quam aptitudinem vocamus positiuam esse. Docuit enim Aristoteles 9. Met. lib. cap. 8. actum & potentiam esse in eodem genere; hoc est, in eadem serie; ergo si actus essendi est positiuus, haudquaquã potentia negatiua erit.

Secundò idem probant. Quia aliàs Vniuersale (quod iuxta veriorẽ sententiã in potentia collocauimus) erit quid negatiuum; imò si dicatur esse nonrepugnantia ad essendum, erit negatio alterius negationis; nam repugnantia ad essendum in multis inuenta in Indiuiduis, negatio quædam est; ergo si aptitudo est nonrepugnantia, haud dubiè erit negatio alterius negationis.

Tertiò. Negatio repugnantiæ debet fundari in aliquo positiuo; est enim vbique verum, quod Aristoteles docuit de Cõplexis in 1. de Interpretatione, negationem supponere affirmationem; sed hoc affirmatiuum non potest esse ipsa natura communis; quoniam si hæc vt natura quædam est, fundaret repugnantiæ negationem, vbicumque esset, eam vèdicaret, atque adeò existens in singularibus, nonrepugnantiam haberet. Quod sequen-

ti articulo falsum esse demonſtrabimus. Igitur admittendum eſt aliquod poſituum intermedium, in quo hi Auctores conſtituunt germanam rationem potentiae Vniuerſalis.

83 QVAESTIO III. ARTIC. II.

Hanc ſententiam, ita ſimpliciter propoſitam tradere videtur Ferrar.

Ferrarienſis.

Auctores

propoſitaſque

ſententiae, qui,

& quomodo

ſe explicat.

4. contra Gent. cap. 35. faltem in vniuerſalibus materialibus; ait enim materiales ſpecies habere potentiam poſitiuam ad eſſendum in multis. Pe-

doct. Fonſ. 5. Metaph. cap. 28. q. 4. vltius explicat illud poſituum non eſſe aliquam facultatem naturalem, quae ſit vera qualitas addita rebus, quae denominantur vniuerſales. Quod ex eo probat; quia in Praedicamento Subſtantiae, Quantitatis, ac Relationis (quatenus haec à Praedicamento Qualitatis diſtinguntur) dantur genera, & ſpecies: quod fieri non poſſet, ſi res eſſent vniuerſales, per qualitates adiunctas. Sed vult eſſe modum eſſendi purum, potentialem, & ſeparabilem. Purum vocat, ad diſcrimen eorum modorum, qui maiorem habere videntur entitatem. Potentialem verò, quia nunquam exiſtit actu cum Natura; alioqui iam Vniuerſale exiſteret in Singularibus contractum; ſed conuenit Naturae ineſſe tantum poſſibili, & prout praecedat differentias contrahentes. Denique appellat ſeparabilem, quia deſerit Naturam, cum primò traducitur ab eſſe poſſibili ad realem exiſtentiam. Illuſtrat hanc doctrinam exemplo illius modi, quem putat habere effectum in cauſa: nimirum credit effectum, antequam producat, habere purum eſſendi modum in cauſa, quem amittat per reale productionem. Licet poſtea tom. 3. virtuale tantum diſtinctionem inter hos modos, & eorum ſubiecta conſtituat.

Communis tamen Auctorum ſententia; quam nominatim exprimunt

D. Thom.

Scot.

Caiet.

Aptitudo V.

niuerſalis

eſt non re-

pugnans.

D. Thomas Opus. 56. Scotus lib. I. Met. q. 6. & lib. 7. q. 18. & in 2. diſt. 3. q.

1. Caiet. de ente, & eſſentia cap. 4. q. 6. aſſerit aptitudinem rei vniuerſalis nihil eſſe aliud, quam nonrepugnantiam ad eſſendum in pluribus, de quo; il-

lis praedicandum. Id ex multis capitibus oſtendi poteſt. Primò, Natura cõ-

munis actu nihil differt à Singularibus, vt poſtea dicemus; ergo illorum

comparatione, nullam realem potentiam habere poteſt: nam eiuſdem ad

ſe nequit realis potentia conſingi. Confirmatur haec ratio. Quoniam ex

propoſito principio euidenter ſequitur aptitudinẽ Vniuerſalis cõuenire

rebus per operationẽ intellectus: ſed nihil reale dependens eſt ab intelle-

ctu ergo, & c. Ac nobis quidẽ haec ratio ſupereſſet. Verũ quia Aduerſarij

nituntur alio principio de formali diſtinctione inter ſuperius, & inferius.

Secundò idem probatur. Aptitudo Vniuerſalis eſt ad eſſendum idem cum

Particularibus per ſui diuiſionem, & multiplicationem: ſed in nulla re,

quam ſciamus, datur realis potentia ad ſimiles actus; nam Quantitas eſt

diuiſibilis per non repugnantiam: per eandẽ eſt homo mortalis. Et (quod

maius eſt) obiecta potentiarum, vt viſibile, intelligibile, & c. Non per mo-

dos poſitiuos, ſed per negationes conſtituuntur; vt eſt non modò Aduer-

ſariorum, ſed omnium communis ſententia.

Tertiò attingere poſſumus rationem Metaphyſicæ propriam, quae il-

lud genus modorum potentialium penitus demolitur. Quidquid partici-

pat entitatem realem, eodem modo participat communem illam entis

realis deſcriptionem, qua dicitur [Id, quod poteſt exiſtere] ergo ſi mo-

us potentialis nequit vlla ratione existere, proculdubio entitas realis non est. Quid enim amplius habet ens rationis, aut fictitium, quàm quòd ei repugnet in mundo esse. Nec responderi potest modos entis, vt non habent entitatem per se, sed ratione entium, quæ modificant, ita nõ oportere, vt per se existant, sed per ea, cum quibus identificantur. Nam hoc

IN PRÆFATIONEM PORPHYR II.

modo ontia quoquè rationis, quæ conueniunt, ante actum intellectus, realia putabuntur, quia eorum fundamenta in mundo existunt; quanuis ipsa rationis entia secum minimè deferant. Parum etiam iuuat exemplum de modo existendi effectus in causa; hic enim nullus omninò est. Quoniã autem est in effectu, aut in causa; de effectu, cum non existat, nec sub eo modo existere possit, est eadem quæstio; in causa verò nihil aliud est opus, vt dicatur effectum continere, quàm vt illius producendi virtutem habeat.

Aduersariæ partis argumenta parum exhibent negotij. Nam primum, Soluuntur argumenta oppositæ sententiæ.

Primum.

de sumptum ex Philosopho, diluitur expositione illius sententiæ [Actus & potentia sunt in eodem genere] cuius sensus non est, actum, & potentiã collocari sub eodem genere prædicamentali (Id enim apertè falsum est, cum potentia sit in genere Qualitatis, productio in Prædicamento Actionis) sed potentiam reuocari ad genus; imò & ad speciem actus, vt ad id in quod ordinatur. Id verò habere potest, quanuis sit negatiua, & actus positius. Vel: rem in potentia collocari sub eodem genere, sub quo eadem in actu collocatur. Enim verò homo sub animali, tanquam sub suo genere constituitur, siue accipiatur cum est in potentia ad essendum, siue cum iam actu est.

Secundum argumentum, quòd ad primam partem, nihil absurdum colligitur. 2.

Quòd secundum, falsum infert. Quoniam nonrepugnantia negat vel relationem repugnantiam, vel eius fundamentum: quod est singularitas positia. Alioqui dicant capacitatem ad suscipienda contraria non esse negationem; quia negat ineptitudinem. Dicamus ergò in hoc casu aptitudinem contrariorum tollere positiuam repugnantiam relationem, vel fundamentum, & consimiliter in alijs.

Ad tertium dicendum, cum asseritur negationem egere aliquo positio Soluuntur. 3.

quo tanquam fundamento, id intelligi de ipso fundamento, quod à negatione denominatur; non de formalitate, aut modo interiecto. Nam Deo multæ conueniunt nonrepugnantiam, veluti vt sit cognitus, amatus, & c. nec tamen dicunt in Deo esse modum his negationibus suppositum. Quod deinde obijcitur, fore vt ea negatio, si sequatur immediatè essentiam, semper illam comitetur, etiam contractam; non est alicuius momenti. Quia negatio formæ extrinsecæ, & possibilis aduentu formæ tollitur; nec aliter se habet illa nonrepugnantia per accedens differentiam contrahentis, quæ vel est ipsa forma negata, vel secum illam aduehit.

ARTICVLVS III.

Quotuplex sit hæc aptitudo.

EXPLICATA huius aptitudo primò diuidi solet in aptitudinem qui asseruntur in vniuersa liuicam esse aptitudinem.

dinem ad essendum in pluribus, & in aptitudinem ad prædicandum de illis. Deinde vtraque in proximam, & remotam. De prima diuisione leuis est quæstio, licet inter Recentiores admodum agi-

tata. Quidam enim contendunt in Vniuersali vnicam esse aptitudinem: cuius proprius, & immediatus actus sit esse in multis: remotus, de eisdem prædicari. Probant hac ratione. Quando actus, & si specie diuersi, ita sub ordinantur, vt vnus proueniat mediante alio, sufficit vnica potentia: Sed

QVÆSTIO III. ART. III.

eo pacto se habent actus essendi, & prædicandi; ergo non exigunt plures potentias; Maior patet exemplis potentiarum realium, tam agentium, quàm patientium. Nam Sol eadem omnino potentia actiua primò illuminat, & mediante luce producit calorem specie distinctum. Intellectus eadem virtute progreditur ad trinam operationem, vbi specificum est actionum discrimen. Ex passiuis, Materia prima, secundum eandem indiuisibilem essentiam, respicit, & recipit primò formam substantialem, deindè accidentariam. Minor est clara; cum vera prædicatio (cuiusmodi est Vniuersalis) supponat formam inesse subiecto.

Vulgaris tamen sententia duas agnoscit aptitudines; vnam ad esse-
Duplex est

Vniuersalis
aptitudo, ad
essendum
na, ad præ-
dicandum al-
tera.

dum, alteram ad prædicandum. Præcipuum fundamentum est potentias negatiuas multiplicari ad modum cæterarum negationum, quæ tot sunt in quolibet subiecto, quot formæ negatæ; cum igitur aliqua sit repugnantia ad essendum in multis, alia repugnantia ad prædicandum de illis: negationes quoquè earum formarum diuersæ erunt secundum speciem.

Dices repugnantias ita se habere, vt posterior auferatur ad ablationem prioris; nam quidquid ineptum est ad essendum vniuersaliter in
Obijcitur.

multis, nequit aptum esse, vt de illis prædicetur; ergo vnica negatione sufficienter intelligitur sublata vtraque forma, & vtriusque actus potentia constituta. Respondetur negationes specificari per formas ad
Occurritur.

dum exemplaris; exemplar autem tribuere speciem per se immediatè: quare cum illæ repugnantia sint diuersæ, licet vna consequatur aliam per modum proprietatis, necessariò efficiunt duas negationes distinctas. Ad obiectionem ergo distinguimus antecedens; si enim velit vtranque repugnantiam tolli per primam negationem formaliter, negandum est; si autem contendat auferri casualiter, & consequenter; quatenus posita negatione, vnus repugnantia, necessariò sequitur negatio alterius: concedendum est; sed tunc consequentia nihil colligit.

Saltem, inquires, non differunt illæ aptitudines, vt potentia quæ-
Vrgetur 2@@
huc.

dam sunt; siquidem non sortiuntur distinctionem in ordine ad actus, sed ad formas negatas. Respondetur imprimis sat fuisse nos ostendisse discrimen inter illas aptitudines, vndecunque id proueniat. Deindè, negando non distinguere per actus; nam ad discriminandas potentias Logicas minor distinctio sufficit in actibus, quàm ad reales. Nam hæc realis est vnica; negatiua autem plures; vt videre est in eodem exemplo, quod afferunt Aduersarij. Nam Intellectus, & si vnus sit realiter, & formaliter, comparatione trium operationum, habet tamen ad
D. Thom.

gulas distinctas aptitudines. Quod indicat Diuus Thomas quaestione decima de Veritate, articulo tertio de capacitate intelligendi, & memorandi in eodem intellectu. Et Aristoteles duodecimo Metaphy-
Ariftotel.

licorum, capite primo ait, aliam esse potentiam corporis ad sani-

tatem, aliam ad ægritudinem. Quod non intelligit de reali; vt planum est; Sed de negatiua aptitudine; vt communiter Interpretes exponunt.

Hinc patet responsio ad argumentum in oppositum. Nam quæ adducuntur, sunt potentiaæ reales, quas nos fatemur non multiplicari semper

IN PRÆFATIONEM PORPHYR II.

cum actibus; adhuc tamen in ipsa agnoscimus diuersas capacitates, quas nullus negat in Materia prima ad formas, vel separatas, vel subordinatas. Addimus præterea doctrinæ causæ, tunc non argui distinctionem in potentijs, ex pluribus actibus subordinatis, quando aut omnes actus induunt vnam rationem formalem, vt actus intellectus; aut si aliter se habent (vt productio lucis, & caloris.) Secundus prouenit ex primo abque noua applicatione causæ; vt patet in eodem exemplo. Quod tamen non videtur in vniuersali; nam ad vtrunque immediatè accommodatur ipsum vniuersale, & non cadunt sub aliquam rationem formalem vnam.

De secunda partitione aptitudinis, in proximam, & remotam, ma-

Opinio agnoscens in vniuersali aptitudinem proximam, tum remotam.

ior est contentio. Eam tuetur Scotus primo Metaphysic. questione

Scotus.

sexta, & libro septimo, questione decima octaua, in secundo distinction.

tertia, questione prima, & alij eius sectatores. Præterea Albertus

Alb. Mag.

Capreol.

Magnus tractatu secundo in Prædicabilia, capite tertio, & quarto. Capreol. in primo, distinction. 8. quest. 2. articul. 2. ad quintum; & octauum.

Quamquam hic potestremus verbo tenus videatur eam sententiam significare. Asserunt hi Autores Naturam communem, non solum habere aptitudinem, cum est libera ab omnibus differentijs contrahentibus; Sed etiam cum existit contracta in singularibus. Quemadmodum Materia prima non modo esset capacis plurium formarum, si abque vlla existeret: verum eandem habet capacitatem, cum vna aliqua informatur. Licet in priori euentu expeditior foret ad quamlibet formam proximè recipiendam: in secundo autem impedita; quia oporteret prius deponere formam, quam habebat, vt aliam reciperet. Parimodo, inquiunt, Natura communis, præcisa ab omnibus inferioribus, aptitudinem obtinet expeditam, vt in quocunque sit; eadem cum existit in aliquo, vel pluribus singularibus, retinet suam aptitudinem ad essendum in omnibus: at impeditam per differentiam, vel differentias adiunctas. Prioremque aptitudinem vocant proximam: posteriorem, remotam; seu appellant proximam aptitudinem in priori statu; & in posteriori, remotam; neque enim duas aptitudines fingunt, sed vnam modò liberam, modò impeditam. Quod nos etiam de capacitate Materiæ primæ libenter damus.

Hanc sententiam quò ad aptitudinem remotam (nam in doctrina circa

Rationes

pro hac sententia.

ca proximam omnes conuenimus) probant primò illa similitudine Materiæ primæ. Quemadmodum enim Materia prima per formas determinatur, ita Natura communis per differentias; ergò vt capacitas materiae ad omnes formas vnius aduentu non tollitur, sed impeditur, ita res in aptitudine communis Naturæ se habebit. Secundò. Natura communis secundum se, & in ipsa existentia est in multis; ergò habet ap-

Ratio. 1.

teriae ad omnes formas vnius aduentu non tollitur, sed impeditur, ita res in aptitudine communis Naturæ se habebit. Secundò. Natura com-

Ratio. 2.

munis secundum se, & in ipsa existentia est in multis; ergò habet ap-

titudinem e\$lendi in multis. Antecedens apertum e\$st. Con\$equentia ve-
<mg>Ratio. 3.</mg>
rò optima; quia ab actu ad potentiam \$emper valet con\$equutio. Ter-
tiò. Natura vt exi\$tit in \$ingularibus, e\$st vna, vnitate formali: \$ed quod
eiu\$modi vnitatem habet, non e\$st incommunicabile; ergo e\$st commu-
nicabile, ac proindè habet aptitudinem vt \$it in multis. Maior e\$st cer-
ta. Minor probatur. Quia vnitas numeralis, & formalis penes hoc op-
ponuntur, quod vna reddat, Naturam omninò indiuibilem, alia verò
eam efficiat communicabilem, & diuibilem.</p>

<pb 87><rh>QVÆSTIO III. ART. III.</rh>

<p>Oppo\$ita \$ententia, quæ negat in Natura contracta reperiri aptitu-

<mgr>In natura

cōtracta nō

e\$st aptitudo

remota.

Probatur. r.</mgr>

dinem remotam e\$sendi in multis, communis e\$st, & à nobis defenden-

<mg>Caietan.

Soncin.

Thomi\$ætæ.

Recentior.</mg>

da. Traditur à Caietano Opu\$cul. de ente, & e\$sentia cap. 4. quæ\$st. 6. Son-
cin. 7. Metaphy. quæ\$st. 40. & communiter à Thomi\$tis, cæteri\$que Recen-
tioribus. Probatur primò. Naturæ communes à parte rei (vt vocant) ni-
hil differunt à particularibus (vt mox dicemus) \$ed particularia non
habent aptitudinem ad e\$sendum in multis; cum \$ecundùm \$e vendicent
oppo\$itam repugnantiam; ergo nequè Naturis cōmuuibus ine\$se pote\$st
aptitudo. Hæc ratio apud nos con\$icit in\$titutum: \$ed non apud Scoti\$tas,
qui maiorem illius propo\$itionem negant.</p>

<p>Quarè probatur \$ecundò. Natura in quolibet indiuiduo ita e\$st ad

<mgr>Probatur.</mgr>

vnum determinata, vt nec per Dei potentiam e\$se queat in alijs; ergo non
pote\$st in eòdem \$imul habere indeterminationem, nonrepugnantiamvè,
vt \$it in alijs. Con\$equentia patet; quia determinatio, & indeterminatio
inuoluunt contradictionem. Antecedens non negant Aduer\$arij; tum
propter identitatem realem differentiaè cum Natura, ratione cuius im-
plicat humanitatem Socratis, verbi cau\$æ \$eparatam ab eius differen-
tia, in alio collocari, cum differentia autem communicari non po\$se
nemo non videt. Tum quia ip\$æ natura cuiu\$que hominis e\$st \$ingularis:
\$ingulare autem nullam habet indifferentiam, nec proximam, nec remo-
tam ad e\$sendum in multis.</p>

<mgr>Nit~utur ad-

uer\$arij in-

firmare ra-

tionem pro

ximam.</mgr>

<p>Re\$pondent tamen di\$tinguendo antecedens, & con\$equentiam; an-
tecedens quidem, ita vt dicant Naturam contractam, proùt contractam,
non po\$se e\$se in pluribus: nihilominùs naturam, quæ contracta e\$st, in
pluribus e\$se po\$se. Con\$equentiam verò, concedendo naturam huma-
nam in quouis homine e\$se determinatam ratione differentiaè, \$ed ra-
tione \$ui indifferentem; cùm non includat differentiam determinantem
ad vnum. Verùm hæc figmenta \$unt. Imprimis quod re\$pondent ad an-
tecedens, extra rem e\$st; nam ip\$æ contendunt naturam contractam, &
determinatam per differentiam, habere aptitudinem remotam; quor-
\$um ergo confugiunt ad naturam, quæ contracta e\$st, \$pecificatiuè? Si
enim natura contracta \$umatur non vt contracta, \$ed \$ecundùm \$e, ac
præci\$è: iam ei conueniet aptitudo proxima, non remota.</p>

<p>Dicent forta\$e (vti ad rem loqui videantur) \$ibi \$ermonem e\$se de il-

<mgr>In\$tant.</mgr>

la natura contracta, & facta \$ingulari, \$ed non includendo differentiam,

& huic non repugnare aptitudinem remotam ad communicationem, quia eſt ſingularis ſolum per accidens. Nihil plus ſatis acit hæc reſponſio. Quia res ſingularis, vndeunque habeat ſingularitatem, ſive ab intrinſeco, ſive ab extrinſeco, eſt indiuiſibilis; ergo ſi realitas illius naturæ, quæ coniuncta eſt cum differentia Socratis, eſt ſingularis (vt re vera eſt) nequit villo pacto in multis eſſe.

Iam verò quod reſpondent ad conſequentiam, minus ferendum eſt. Vrgent.

Nobis enim ſufficit oſtendere naturam eſſe determinatam; quòd autem à ſe, vel à differentia determinationem habeat, impertinens eſt. Alioquì dicamus Donatum non eſſe Grammaticum: quia licet eius artis peritiſſimus extiterit, ex ſe grāmaticam non callebat. Aſſeramus pariter aquã actu calidam eſſe indifferentem ad calorem, & frigus; quia de ſe non eſt calida, ſed per impreſſionem extrinſecam.

IN PRÆFATIONEM PORPHYR II.

Tertiò. Conſici poteſt illud argumentum, quo ſuprà concluſimus vni-
Probatur. 3.

tatem formalem non ſufficere ad Vniuerſalitatem. Quod ſic habet. Aptitudo remota competens Naturæ contractæ, aut eſt vna numero in omnibus naturis, aut tot, quot ſunt ipſa ſingularia. Primum dici non poteſt; cùm omne accidens, aut quaſi accidens, intrinſecè denominās (cuius modi eſt aptitudo) ad multiplicationem ſubiecti neceſſariò multiplicetur; alioquì idem numero eſſet in diuerſis locis, & varios ederet effectus formales; quod natura non patitur; ſi detur ſecundum, inferemus tot eſſe ſpecies humanas, quot humanitates ſingulares; quod pro magno abſurdo colligebamus ſuprà diſputantes de vnitatis rei Vniuerſalis, quã vniuerſalis

Soluuntur

arg. 1.

eſt.

Ad argumentum ſectatorum Scoti facilis eſt reſponſio. Primum enim falſò comparat Materiam primam exiſtentē ſub vna forma, cum natura contracta per vnam differentiam; quoniam Materia eadem ſingularis perſeuerans ſeparari poteſt à qualibet ſingulari forma, & diſponi ad aliã ei contrariam, eamque recipere: & proinde meritò perhibetur habere potentiam remotam, id eſt, impeditam ad cæteras formas: at natura ſe-

Soluitur. 2.

mel coniuncta vni differentiæ ab ea ſeparari nunquam poteſt.

Ad ſecundum concedendum eſt naturam communem, vt eſt in quolibet indiuiduo (admiſſa diſtinctione inter ſingulare, & commune) habere aptitudinem, vt ſit in eo ſolo, non verò vt ſit in alijs; & hoc tantum probat argumentum. Quoniam vt ſingulæ naturæ ſint in ſingulis indiuiduis, ſatis eſt, vt quælibet ſuam habeat aptitudinem: at eius modi aptitudo non eſt ea, quæ conuenit Vniuerſali; ſiquidem aptitudo vniuerſalis eſt ad eſſendum in multis, hæc verò ad eſſendum in vno tantum. Nec etiam veriſimile eſt, quod aliquis ſuſpicaretur, totum aggregatum harum particularium aptitudinum eſſe ipſam aptitudinem rei Vniuerſalis, aut in quavis humanitate eſſe vnam partem totius aptitudinis. Non eſt veriſimile primum, quia vt vnitatis Vniuerſalis eſt vna numero, qua vnum Vniuerſale cum cæteris numerum efficit: ita aptitudo, in qua præcipuè ratio vniuerſalis cõſiſtit, vnica eſſe debet. Non ſecundum. Quoniam aptitudo rei vniuerſalis eſt homogœna, & tota inclinatur ad plura indiſcriminatim: idemque effere deberent ſingulæ eius partes: at partiales illæ aptitudines non ſunt ſimiles inter ſe; cum vna inclinatur ad vnum tantum ſingulare, alia ad aliud.

Ad tertium conceſſa maiori, diſtinguenda eſt minor. [Quod habet vni-

Soluitur. 3.

argum.

tatem formalem, non eſt incõmunicabile [ſi enim liberum ſit à differentijs contrahentibus; verum eſt. Si cum iſdem coniunctum exiſtat; falſum. Quia differentiarum acceſſu omnem amittit indifferentiam. Vrgens. Natura ſic contracta ratione vnitatis formalis habet fundamentum, vt abſtrahatur per intellectum, & in ea abſtractione conſequitur aptitudinem pro

ximam; ergo illud fundamentum cen\$eri pote\$t aptitudo remota. Re\$pondetur dari quidem illud fundamentum in Natura meritò vnitatis for malis; vocari\`q; po\$\$e aptitudinem; verùm non ad e\$\$endum in multis (qua lem nos inquirimus) \$ed ad ab\$tractionem mentis. Qui actus cum adeò diuer\$us \$it ab identitate cum particularibus, manife\$tè o\$tendit ap titudinem, à qua proc@dit, e\$\$e longè diuer\$am ab aptitudine Vniuer \$alis.</p>

<pb 89><rh>QVÆSTIO IIII. ART. I.</rh>

<h>_QVÆSTIO IIII</h>

<h>_Vtrum res fiant Vniuer\$ales operatione intellectus, an \$ecun dùm \$e tales \$int?</h>

<h>ARTICVLVSI.</h>

<h>_Aperiuntur \$tatus quæ\$tionis, & ü<?>, quos naturæ commuui _tribuunt Autores.</h>

<p>EX ijs, quæ hactenùs di\$putata \$unt, apertum relinquitur nul lam rem denominari po\$\$e vniuer\$alem, cui non conueniant

<mgr>Ad Vniuer-

\$ale requiri

tur vnitas

præci\$ionis,

& aptitudo

ade\$\$endum

in multis.</mgr>

duæ illæ conditiones [Vnitas præci\$ionis] & [aptitudo pro xima ad e\$\$endum in multis.] Quibus nonnulli addunt tertiã [In determinationem ad vnum] \$ed hæc vel nihil à præced\~e tibus differt, vel cum ij\$d\~e \$ubintelligitur. Enim verò indeterminatio ad vnum nihil e\$t aliud, quàm negatio limitationis ad vnum \$ingulare: \$ed vnitas præci\$ionis e\$t negatio coniunctionis cum omnibus; ergo conti net Sub \$uo ambitu, qua\$ partem, illimitationem ad vnum. Quod \$i contendât indeterminatio e\$\$e negationem additionis ad particulare: vnitatem verò præci\$ionis negationem diui\$ionis naturæ; adhuc nihil ef ficient. Quia licet diui\$io \$umatur per modum actionis, & addictio, qua\$ terminus, in re idem pror\$us e\$t coniunctio cum differentia, & diui\$io na turæ; aut denique non pote\$t con\$tare vna ab\$que alia. Quamobrem opus non e\$t alterius conditionis, quàm vnitatis, & aptitudinis mentionem, fieri.</p>

<p>Inter quas \$i quis interroget, quæ alteram præcedat. Omi\$sis contro-

<mgr>Confer\~atur

inter \$e a\$-

\$ignatæ cõ-

ditiones.</mgr>

uer\$ijs re\$pondemus, vnitatem præcifionis bifariam \$pectari po\$\$e: pri mò, vt e\$t priuatio: \$ecundò vt e\$t pura negatio diui\$ionis. Ac priori mo do, nec prior e\$t, nec po\$terior aptitudine; quia de ratione priuationis e\$t, aptitudinem aut includere, aut \$ec\~u deuoluere; vt ex illius definitione patet. Po\$teriori tamen acceptione, vnitas præcedit aptitudinem. Quod imprimis e\$t manife\$tum, cùm vniuer\$ale \$it per intellectum; priùs enim præ\$cindimus naturam à differentijs contrahentibus, & po\$te à in ea re \$ultat capacitas e\$\$endi in multis. Deindè. Quocunque modo vniuer\$ale con\$itit, certum e\$t requiri indi\$\$erentiam ex parte naturæ, vt con\$ur gat aptitudo; \$icut po\$ita determinatione, \$tatim omnis aptitudo deper ditur; vt paulò antè o\$tendimus.</p>

<p>Poirò cum in re Vniuer\$ali tria \$int, Natura (quæ vniuer\$alis deno-

<mgr>De quo præ

cipuè in\$ti-

tuatur dubi

tatio.</mgr>

minatur) Vnitas, & Aptitudo; tertium, Relatio vniuer\$alitatis. Quando inue\$tigamus vtrum res \$int vniuer\$ales \$ecundùm \$e (à parte rei vo cant) an opera \$olius intellectus? De quolibet horum trium quæ\$tio in-

telligi potest; præcipuè verò intelligitur de Secundo, & tertio. Nam de primo Superius ostendimus pro Aristotele contra Nominales, reperiri res vniuersales nominibus cõmunibus immediatè significatas, licet de earum à singularibus distinctione in hac quæstione agendum sit, Præcipua ergò

IN PRÆFATIONEM PORPHYR.

huius loci quæstio est, vtrum vnitas, & aptitudo, relatiuè vniuersalitatis conueniant rebus communibus, antequàm ab intellectu apprehendantur [Conueniant] diximus, non [existant] quia saltem relatio, cum sit ens rationis, ab ipse opera intellectus existere non potest: vnitas verò, & aptitudo aliud existere in rebus nequeunt; vt ex discursu quæstionis patet. Verùm quia de relatione est eadem dubitandi ratio, quæ de cõteris duabus conditionibus, in quibus ea fundatur: eas solum deinceps commemorabimus. Imò verò quoniam vnitas præcisionis est priuatiua, secum

Tres naturæ

vniuersalis

status.

deuoluit aptitudinem, tota quæstio de ipsa vnitate instituetur.

Hæc vt manifestior euadat, operæpretium erit afferre tres illas Naturæ communis considerationes, seu status; quorum mentionem post Aui-

Auicem.

D. Thom.

cenam efficit D. Thom. in Quotlib. 8. q. 1. art. 1. & Opusc. de ente & essentialia. cap. 4. Primus est cum Natura sumitur absolute secundum sua prædicata essentialia, non attendendo ad existentiam realem in suis particularibus: nec obiectiuam in intellectu, qui dicitur status solitudinis, & essentialiæ, vel actu distinctæ, secundum sententiam Scoti, aut virtute, iuxta mentem Scoti.

D. Thom.

tem D. Thom. Secundus est, cum Natura sumitur vt coniuncta cum suis particularibus per differentias contrahentes; qui proinde vocatur status contractionis. Tertius demum est, cum Natura sumitur, vt est obiectiuè in intellectu per aliquam sui imaginem; quem merito dices statum existentiae obiectiuæ. Hunc in duos partitur D. Thomas eodem loco ex do-

D. Thom.

D. Dionysij cap. 12. de diuinis nominibus; alius est cum Natura existit in intellectu à cuius idea dependet: cuiusmodi est, comparatione rerum naturalium solum intellectus diuinus; alius cum simpliciter intellectui obijcitur. Verùm ad præsentem considerationem nihil attinet acceptio Naturæ in intellectu diuino. Inter cæteros tres status est ordo Naturæ; nam prior est Natura, saltem virtute secundum communem rationem; deinde coniungitur singularium conditionibus: demum ab intellectu præcinditur, & abstracta consideratur. De singulis eo, quo proposito sunt or-

Que metho-

du seruada

in hac quæ-

stion.

dine, disputandum est. Si prius rudi Minerua discquiramus, num res vniuersalitatis substatæ sint entia actu ab inferioribus distincta.

ARTICVLVS II.

Duæ Autorum sententiæ de Naturæ communis ab inferioribus distinctione proponuntur.

CV M in prima quæstione partim contra Platonem, partim contra Nominales concludimus Naturas communes, quæ vniuersales denominantur, nec nullas esse præter singularia, nec ab eis separatas existere; non satis indicauimus, quo pacto ab illis distendant.

Id verò hoc loco præstandum est; Non quidem quæstionem resoluendo: est enim in Metaphysica (ad quam proprijsimè spectat) decidenda; sed Autorum sententias proponendo, & breuiter explicando, vt quid iuxta

Distinctio

vel est Na

t?ura rei, vel
per intelle-
ctum.

eas in præsenti quæstione dicendum sit, aperiamus.

Id quò manifestius fieri possit, supponendum est aliquorum distinctionem inter se loquendo in genere, duplicem esse. Vnam, quæ inuenitur in rebus ante intellectum, & vocatur ex natura rei: qualis est inter Socratem,

91 QVÆST. IIII. ARTICVL. II.

& Platonem; inter Homerum, & eius Poësim. Alterum, quæ competit rebus per intellectum: quo pacto dissident in eodem Socrate esse prædicatum, & subiectum in propositione: in Deo esse primum, & esse iustum.

Distinctio
ex natura

rei triplex,
Realis, Formalis, Modalis.

distinctio ex natura rei, alia est Realis, alia Formalis, sub qua Modalem comprehendimus. Realis (vt non de descriptionibus, sed exemplis enodamus) est quæ visitur inter duos homines, aut inter hominem, & eius quantitatem, aut qualitatem. Formalis, quæ minor est, reperitur (vt eius quidam Auctores volunt) inter relationem, & fundamentum: inter figuram, & quantitatem; hæc enim & si actu differant, ab inuicem tamen separari

Distinctio

per intellectum, aliara
tionis ratio
cinatis, alia
ratiocinate.

non possunt, vt illa priora. Distinctio, quæ per intellectum contingit, alia dicitur rationis ratiocinantis: quæ nimirum nullum habet fundamentum in re, & ab intellectu pro arbitrato cognoſcentis effingitur; vt cum distinguimus eundem Socratem in prædicatum, & subiectum. Alia rationis ratiocinatæ, seu virtualis: cui nimirum respondet aliquod fundamentum, in re præbens occasionem intellectui, vt vnam rem, velut duas concipiat; quo pacto se habent attributa Diuina, Iustitia, Misericordia, & c. Quæ licet sint vna simplicissima Essentialia, propter distinctos tamen effectus à nobis concipiuntur, vt virtutes distinctæ.

Aduertendum etiam est in quolibet indiuiduo, contento sub aliquo genere
Aduertitur
aliqua.

nere, tria reperiri de quibus possit esse præsens concertatio. Naturam genericam: Differentiam specificam: & Differentiam indiuiduantem. Veluti in Petro est animal, est rationale, est propria essentia, qua constituitur in esse Petri. Quæ omnia necessariò differunt inter se vno modo, ex quatuor enumeratis; & quanta fuerit distinctio inter hæc tria, tanta erit inter naturam superiorem, & inferiorem; si enim animal, & rationale differunt formaliter, eodem modo differet animal ab homine; cum homo includat rationale formaliter distinctum ab animali. Item si homo distinguitur, ab essentia Petri actu, & formaliter: par distinctio erit inter hominem & Petrum ob eandem rationem. Diximus hæc esse conferenda, cum sunt in vno eodemque indiuiduo; quia si accipiuntur in diuersis, non est dubium, quin differant realiter inter se, quemadmodum ipsa indiuidua differunt; quia fieri non potest, vt Plato, & Socrates, v. g. re ipsa distinguantur, & rationale vnius non distinguatur eodem pacto ab animali alterius. Alioquin eadem res singularis esset idem realiter cum duabus, re ipsa distinctis: contra commune principium. [Quæ sunt eadem realiter vni tertio, sunt eadem inter se.]

His præmissis est prima opinio Scoti in l. d. 2. q. 7. & d. 5. q. 1. & in 2. d.

Prior sententia
distinctio

guit gradus
Metaph. for
maliter, & e\$
\$entialiter.</mgr>

3. q. 1. & 7. met q. 16. Ant. Andr. ibid. q. 7. landun. 2. met. q. 9. Sectatorum Ly
cheti, Bargij, Ba\$solis, Radæ, & Petri Fon\$ecæ lib. 5. Met. cap. 7. q. 13. \$ect.
3. quæ a\$\$erit hos gradus Metaphy\$. in eodem indiuiduo di\$tingui inter \$e
formaliter, & e\$\$entialiter. Præcipiũ~u horum Autorum fundam~etum e\$
t, quod nos \$uperiũ adduximus contra Nominales, Socrates, & Plato cõ-
ueniunt \$impliciter in ratione hominis, & differunt penes particulares e\$
\$entias, \$eu differentias; ergò Natura humana in eodem indiuiduo di\$tin-
guitur actu à propria differentia. Antecedens ibidem probatum e\$\$. Cõ-
\$equentia videtur manife\$ta. Quia idem \$ecundũ eandem omninò rati-
onem non pote\$ à parte rei e\$\$e principium conueniendi, & differendi.
Aliud quoque argumentum addebamus eodem loco in Nominales hoc

<pb 92><rh>IN PRÆFATIONEM PORPHYR II.</rh>

modo. Cum prædicatur homo de Socrate, non e\$ prædicatio identica;
item non prædicatur totum aggregatum hominum \$ingularium; ergo ho-
mo e\$ e\$\$entia quædam diuer\$a à Socrate, & alijs \$ingularibus hominibus
quæ de omnibus prædicatur. Grauiora argumenta, et\$ pleraque \$uppe-

<mgl>2. \$ententia

di\$tinguit
gradus Me-
taphy\$. \$ola
ratione ra-
tiosinata.</mgl>

tunt, non \$unt hoc loco in culcanda.</p>

<p>Secunda \$ententia celebris in \$chola Thomi\$tarum, & hodierncepti-\$-
\$ima, a\$truit inter genus, & \$peciem, inter \$peciem, & indiuiduum, inter
hæc, & eorum differentias, cũ in idem indiuiduum incidunt, non inter-
cedere di\$inctionem ex natura rei, \$ed rationis ratiocinatæ, quam vir-

<mgl>D. Thom.

Caieran.

Capreol.

Ferrar.

Hi\$pal.

Henric.

Durandus.

Bachon.

Venerus.

Valentia.

D. Thom.

Scotus.</mgr>

tualem appellauimus. Ita docet D. Thomas Opu\$c. de Natura generis c.

5. Opu\$c. 42. cap. 9. 1. p. q. 50. art. 2. & 4. in 1. d. 25. q. 1. art. 1. q. 6. de Verita-

te. art. 2. \$ecundo contra Gent. cap. 95. & alibi \$equuntur Thomi\$tae. Caiet.

Capreol. Ferrar. Hi\$palen\$. ex alijs Henric. Quotlib. 3. q. 6. Alen\$is. 1. Me-

taph. text. 10. Durand. Bachonus, Venetus, Valentia, & c. Prima huius opi-

nionis pars (quæ directè repugnat \$ententiæ Scoti) hunc in modum leui-

ter probanda e\$\$. Primò, Si natura humana Platonis e\$ actu di\$incta ab

cũ differentia, poterit ab\$que dubio \$ine illa concipi; vt \$umitur ex D.

Thoma in 1. d. 2. q. 1. art. 2. imò ex Scoto ibidem. q. 7. Idem dicendum e\$

de humanitate Socratis. Concipiuntur ergo, & conferantur inter \$e, vel

differunt: vel \$unt omninò idem. Hoc \$ecundum e\$ ab\$urdum; cum enim

illi duo homines realiter differant, non po\$\$unt humanitates in ijsdem ex

i\$entes idem pror\$us e\$\$e. Si detur primum; ergo aliquid habent à parte

rei intimum illæ naturæ, per quod differant: id non e\$tip\$a humana natu-

ra; in ea enim conueniunt, & non differunt; ergo \$unt differentiæ indiui-

duantes, ac proinde actu à natura differre non po\$\$unt.</p>

<p>Secunda conclu\$ionis pars erat, has partes Metaphy\$icas differre \$al-

<mgl>O\$tenditur

pars secundæ conclusionis.

tem virtute. Hanc pro loco sufficienter probant argumenta facta pro Scoti opinione. Diximus enim distinctionem virtualemente dari, cum res de se præbet occasionem intellectui, ut concipiatur per plures conceptus, quæ sunt plures: qui conceptus necessarii sunt inadæquati, ita, ut vnus repræsentet vnam perfectionem rei, alius aliam. Cuiusmodi distinctionem agnoscemus in Deo; quoniam et in Deo omnia actu sunt vnum vbi non est relatiua oppositio, potest tamen à nobis concipi, ut diuersa; nunc enim simplicem Dei perfectionem apprehendimus, ut lustritiam, nunc vt misericordiam, ac sic essent virtutes distinctæ quia illa simplicissima virtus continet quidquid perfectionis est in nostra iustitia, & misericordia. Pari modo asserunt hi Autores in Individuo non distingui actu Genus Speciem, & Differentiam, sed virtute, quatenus idem Individuum terminare potest multos conceptus inadæquatos, alios communiores alijs. V. G. Plato est simplex Natura (loquendo Metaphysicè) hæc, si apprehendatur integrè, & perfectè, est hoc Individuum; si confusè, & prout conuenit cum alijs hominibus, dicitur homo: & istiusmodi conceptus non Platonis, sed hominis esse perhibetur. Si adhuc confusius, vt conuenit cum Bucephalo, cæterisque animantibus: terminat conceptum animalis, & sic deinceps. Qui conceptus formalis non repræsentat aliquam Naturam, actu à Platone distinctam: sed conceptum obiectiuum, in quo ille cum cæteris Individuis conuenit.

Differunt autem in his conceptibus obiectiuis Genus, Species, & Dif-

93 QVÆST. IIII. ARTICVL. III. SECT. I.

ferentia, ex modo quo obijciuntur; nam intellectus modò concipit Naturam, vt per se constitentem, & determinabilem; modò vt adiacentem, & determinantem alteram; aliàs vt totum constitutum ex contrahente, & contracto. Atque in primo conceptu videtur ratio Generis, in secundo Differentiæ, in tertio Speciei; ex qua, & Differentia singulari fit eodem pacto constitutum singularis. Cum adeò manifestum sit nos formare hos omnes conceptus vi sua re singulari, non est cur amplius immoremur in probatione secundæ partis conclusionis: nec in dissoluendis rationibus vtriusque sententiæ; non enim questionem discutimus, sed proponimus, & pro loco explicamus; vt quo pacto iuxta vtranque sententiam existimandum sit, ostendamus.

ARTICVLVS III.

Quo pacto respondendum sit ad quæstionem in primo Naturæ statu.

SECTIO I.

Respondetur quæstioni iuxta sententiam D. Thomæ.

SIT vnica conclusio. Admissa identitate actuali inter Naturam su-

Dubitatio-

nis resolu-

tio.

periolem, & inferiolem, nullum datur vniuersale in primo Natu-

ræ statu. Est D. Thomæ Libello de Ente, & essentia, cap. 4. Opusc. 42

D. Thom.

Caietan.

Capreol.

cap. 7. Opusc. 56. Prima parte q. 85. art. 1. & 12. q. 29. art. 6. Sequuntur discipuli. Caiet. primo loco citato. Capr. in 1. d. 8. q. 2. art. 2. & in 3. d. 5 q. 1. art. 3. ad argumenta contra conclusionem: & vno verbo, quotquot nõ distinguunt actu gradus Metaphysicos; sic enim asserere conuincuntur hac ratione.

Vniuersale nihil est, nisi quod habet vnitatem præcisionis: sed nisi Na-

Oftenditur

ratione.

tura communis à parte rei differat à singulari, non potest habere huiusmodi vnitatem; ergò nec esse vniuersalis. Maior, & consequentia manifestæ sunt. Minor probatur. Vnitas præcisionis repugnat Naturæ singulari,

vt Superius ostenditur: at posita identitate graduum Metaphys. à parte rei nihil est, quod Singulare non sit; ergo non datur vlla Natura communis, cui competat vnitas præcisionis. Idem argumentum apertius fieri potest in aptitudine ad hunc modum. Ante intellectum nihil datur, quod re ipsa Singulare non sit: aptitudo ad essendum in multis, in qua præcipue consistit ratio Vniuersalis, non cadit in rem Singularem; ergo in nullam rem cadit ante operationem intellectus. Nec possunt confugere ad aliquam prioritatem, qua gradus communis antecedit particularem; cum fecundum se idem sit communis, & particularis, solumque per ordinem ad intellectum possint sortiri illas denominationes.

Trias sunt, quæ huic doctrinæ obijci possunt. Primum; Virtualem distinctionem inter duo sufficere, vt aliquid competat in re ipsa vni, quod non conueniat alteri; ergo licet Individuum, & Species, vel Genus virtute tantum differant, non erit impossibile vnitatem præcisionis vni repugnare, & alteri conuenire. Antecedens multis patet exemplis. Imprimis in Deo folia virtute differunt intellectus, & voluntas; & tamen productio Verbi

primum.

IN PRÆFATIONEM PORPHYR.

Diuini conuenit intellectui, vt principio quo, & non voluntati: productio verò Spiritus sancti conuenit voluntati, & non intellectui. In rebus creatis vis exsiccandi, & calefaciendi, virtute tantum differunt in Luce; at hoc sufficit, vt calefactio sumat speciem à Luce vt calefactiua, & non vt exsiccatiua est; exsiccatio verò sumat speciem ab eadem Luce, opposito modo accepta.

Secundum. Si posita ratio ex identitate graduum concludit nullam distinctionem inter duo.

vnitatem reperiri in Natura communi, quæ non conueniat Singulari, ostendit etiam nullam esse vnitatem formalem à parte rei, sed solum numeralem: quæ cum inepta sit ad vniuersalitatem, tolletur de medio fundamentum remotum Vniuersalis; quod est formalis vnitas, relabemurque in sententiam Nominalium.

Tertium denique obiectum est, ex proposito principio solum concluditur.

di tria priora Vniuersalia non esse ante operationem intellectus vniuersalitatem consequi: nam ea tantum identitatem habent cum suis Particularibus. Propria verò, & Accidentia, cum realiter à subiectis non raro differant, eorum comparatione Vniuersalia esse poterunt.

Hæc nihil obstant propositæ conclusioni. Ad primum enim dicendum occurritur priori objectioni.

est; quando aliqua duo virtute tantum differunt, nihil conuenire vni à parte rei, quod repugnet alteri, sed absolute tribui rei, in qua illa duo virtute continentur, licet nonnunquam ei non conueniat, secundum totum illius esse, & adæquatam virtutem, sed secundum inadæquatam. Vnde efficitur, vt cum per intellectum apprehendimus eandem rem, per diuersos, & inadæquatos conceptus, tribuamus aliquid vni conceptui obiectiuo, quod alteri, prout seorsim apprehenditur, accommodare non possumus. Quare ad argumentum negandum est Antecedens; ad primum exemplum, quod in probatione affertur, dicendum est productionem Filij, & Spiritus Sancti in re ipsa æquè emanare per intellectum, & voluntatem; quia emanant à Deo, qui est simplicissimum ens; licet cum Deum inadæquatè concipimus, modò vt intellectiuum, modò vt volitiuum, productio Filij non possit tribui Deo, vt volens est, sed quatenus est intelligens. Idem omnino dicendum ad secundum exemplum de Luce; simpliciter enim calefactio, & exsiccatio sunt ab entitate Lucis, quantumvis à nobis earum principia intellectu diuidantur.

Secundum argumentum attingit celebrem difficultatem inter Tho-

miſtas [An admittenda ſit in rebus ante omnem operationem Intellectus
<mg>Ob. 2obiec.

agitur q.

An ante intel. operat.

admittenda

ſit in rebus

vnitas formal.

</mg>

vnitas formalis?] quæ in Metaphyſica diſputabitur. Nunc partem affirmantem cum Caietano de Ente, & eſſentia cap. 4. q. 6. ſolum ſubijcimus. Videtur enim tradita ab Ariſtotele. 5. Metaphy. cap. 6. quia inter varias vnitates per ſe numerat ſpecificam, & genericam; non loquitur autem de vnitatibus præciſionis, quæ per intellectum conueniunt; ergo de formalibus, vt ſuprà diximus. Probat eadem ſententia. Primò. Vnitas formalis eſt indiuiſio in eſſentia: ſed quælibet Natura communis, v. g. Humana ex ſe eſt indiuiſa in ſua eſſentia; ergo ex ſe vendicat vnitatem formalem. Minor oſtenditur. Si Humana Natura in ſua eſſentia eſſet diuiſa, cū id ei per ſe conueniret, non poſſet ab intellectu concipi, vt indiuiſa: atqui concipitur vt omninò indiuiſa, & vnus eſſentiæ; ergo de ſe habet indiuiſionem. Secundo. Humana Natura ſecundum ſe eſt ens reale; de illa enim

<pb 95><rh>QVÆST. IIII. ARTICVL. III. SECT. II.</rh>

affirmatur Subſtantia, & cætera prædicata realia: ſed vnitas eſt paſſio entis realis; ergò habet aliquam vnitatem, non numeralem; quia hæc reddit Naturam adeò indiuiſibilem, vt nec per intellectum conſequi poſſit vniuerſalitatẽ; ergo obtinebit formalem vnitatem: non quidem actu diſtinctam à numerali, ſed virtute tantum. Nec enim maior diſtinctio eſſe poteſt inter vnitates, quàm inter Naturas, quarum ſunt vnitates: vnde ſi Natura communis, & ſingularis virtute ſolum diſtinguntur, eodem modo earum vnitates diſtinguentur.</p>

<p>Ex quibus perſpicua manet ſolutio ſecundi argumenti propoſiti; ſolū</p>

<mgr>Occurritur alteri obiectioni.</mgr>

enim probat non dari vnitatem formalem in rebus, diſtinctam à numerica. Maior verò ratio, cur vnitas præciſionis conuenire non poſſit Naturæ communi à parte rei, vt competit formalis, eſt; quoniam vnitas præciſionis repugnat cum contractione, & coniunctione differentiarum, quæ Natura à parte rei propter actualement identitatem in quocunque naturæ ſigno habet: formalis autem non repugnat.</p>

<p>Ad tertium reſpondendum eſt eandem eſſe rationem de Proprio, & <mgr>Occurritur

3. obiect.</mgr>

Accidente, atque de cæteris. Licet enim diſtinguntur realiter à ſubiectis, & ex hoc capite habere poſſint vnitatem præciſionis reſpectu ſubiectorum, nihilominus, quia vniuerſalitas conuenire non poteſt ipſis Singularibus, vtpotè multis incommunicabilibus, & Natura communis, cui conuenire oportebat, actu identificatur cum ipſis Singularibus, ab illis; redditur incapax communicabilitatis, fit vt vniuerſalitas ei conuenire non poſſit. Vt enim Natura Accidentis communicabilis, & vniuerſalis ſit reſpectu ſubiectorum, debet à ſuis inferioribus, ſi ea habeat, perfectè præſcindi.</p>

<h>SECTIO II.</h>

<h it>Quo pacto aliqui reſpondeant quæſtioni iuxta ſententiam Scoti.</h>

<p>MVLTII de Recentioribus Philoſophis indubitatum putant, in

<mgr>Proponitur

Auctorũ ſententia.</mgr>

opinionem, quæ aſtruit actuale, & formale diſcrimen inter Naturam communem, & Differentiam contrahentem, Naturã; inferiorem, vnitatem præciſionis, atque vniuerſalitatẽ à par-

<mgl>Maurolius.</mgl>

terei conuenire. Ita docuit Maurolius in tractatu de Vniuerſis, veniam precatus ab Antiquioribus, quos multò aliter ſenſiſſe non eſt dubitandũ.

<mgl>D. Fonſec.

D. Suar.

Abb.</mgl>

Conſentit Fonſec. lib. 5. Metaphyſ. cap. 28. q. 5. ſect. 3. Franciſc. Suar. diſp. 5. in Metaph. ſect. 2. n. 9. Refertur etiam Albert. tract. 2. in Iſagogem Porphyrij, c. 2. vbi ait, intellectum dum abſtrahit Vniuerſale, efficere in ipſo vniuerſalitate, quam iam antea natura ſua habebat. Citatur vniuerſa penè Scoti familia. Imò D. Thom. Opuſc. de natura Generis cap. 7. Ca-

<mgl>Scotiſtæ.

D. Thom.

Capreol.

Soncin.</mgl>

preol. 3. ſent. d. 5. q. 3. art. 3. & Soncinas. 7. Metaph. q. 40. quatenus docent Naturis communibus ſecundùm ſe conuenire quandam vnitatem, quam nõ cõmunicant ſuis Inferioribus; quod de ſola vniuerſali intelligi poteſt.</p>

<mgr>Stabilitur

rationibus.

Prima.</mgr>

<p>Suadetur hæc ſententia. Primò. Quandiu Natura communis contracta non eſt, habet vnitatem præciſionis, includentem aptitudinem ad eſſendum in multis: ſed Natura in primo ſtatu non eſt contracta; ergò habet eiuſmodi vnitatem; & conſequenter eſt vniuerſalis. Minor ſola probanda

<pb 96><rh>IN PRÆFATIONEM PORPHYR II.</rh>

eſt;ca ſic oſtenditur. Natura ſecundùm ſe eſt cauſa formalis Inferiorum: ſed omnis cauſa eſt prior effectu, ſaltem natura; ergo aliqua prioritas naturæ tribui poteſt Rei communi, in qua non dùm ſint Inferiora; ergo in eadem prioritate Natura non eſt contracta; nam Particularia fiunt per contractionem Naturæ:quarè ſi Particularia non dum ſunt, Naturæ contractio nulla eſt.</p>

<p>Secundò. Res communis ſecundùm eſſe eſt aliquid diſtinctum à diffe-

<mgl>Secunda.</mgl>

rentijs, quibus determinatur; ergo habet aliquam vnitatem, qua ab ipſis præſeindat: ſed hæc eſt vnitas præciſionis ad Vniuerſale requiſita; ergo ea reperitur in Natura ſecundùm ſe. Minor, & Conſequentia notæ ſunt. Maior probatur. Quotieſcunque duo quæpiam inter ſe diſtinguntur, vèdicant propriam vnitatem, qua in ſuo eſſe conſtituantur; nam diſtinctio poſcit numerum, numerus autem ex vnitatibus conſurgit; igitur cum Natura, & Differentia ab inuicem diſtinguantur, vtraque flagitabit ſuã vnitatem. Atquì vnitas Naturæ communis, non poteſt eſſe vnitas numerica; quia eſt propria Indiuiduorum: non formalis; quia hæc communicatur Indiuiduis, atque adeò non repugnat differentijs; ergo eſt vnitas propria Vniuerſalis, quam vocamus præciſiuam.</p>

<p>Tertiò. Non eſt maior vnitas ea, quæ per intellectum attribuitur Na-

<mgl>Tertia.</mgl>

turæ vniuerſali, quàm quæ eidem competit in ſolitudinis, & antecedentiæ ſtatu: ſed illa cenſetur propria Vniuerſalis; ergo idem erit de hac exiſtimandum. Cætera patent. Maior probatur. Intellectus ſolùm præſtat Naturæ libertatem à differentijs: ſed non eſt minor hæc libertas, antequã Natura accedat ad differentias, quàm poſt vendicationem ab ijſdem; ergò ſi in ſtatu præcedentiæ nondum Natura acceſſit ad differentias, vt re vera non acceſſit, potitur vnitatem omnibus requiſita.</p>

<p>Quartò. Aptitudo eſſendi in pluribus eſt in Natura prior quàm eſſen-

<mgl>Quarta.</mgl>

di actus; procedit enim actus, ex aptitudine: ſed actus antecedit omnem intellectus operationem, vt manifeſtum eſt; ergo & aptitudo, quæ eſt præcipua Vniuerſalis forma.</p>

<p>Quintò. Aptitudines rerum diuerſarum, ſunt inter ſe diuerſæ; Natura

<mgl>Quinta.</mgl>

enim lapidis aptitudinem habet, vt sit in pluribus lapidibus, non verò in multis hominibus, vt habet Natura Humana: Sed vndè prouenit diuersitas secundùm aliquas formas, proueniunt ipsæ formæ; igitur cum prædictæ Naturæ habeant illam aptitudinum diuersitatem ex se ipsis (nam intellectus, eodem modo omnes abstrahit) de se etiam aptitudines vendicabunt.

Est igitur horum Autorum sententia (vt ex propositis argumentis colligatur) explanatur liberius Autorum mens.

igitur) Naturam communem secundùm se, & in primo illo statu, habere quandam præcedentiam respectu suorum Inferiorum, in qua nondum sit per differentias distributa, & in rerum natura existat, & in ea denominari vnitatem præcisionis sibi conueniente; contingenter quidem, si absolute loquamur; siquidem aduentu differentiarum è Natura excidit; nec seriò verò, si Natura in eo statu antecedens accipiat. Vndè apparet non deesse Naturæ, sic acceptæ, eam indeterminationem, quam Scotus ad vniuersalem omninò exigit: & contrariam appellat ad discrimen alterius indifferentiæ, quam dicit priuatiam. Nimirum priuatiam indifferentiam vocat illam, quæ non repugnat determinationi, & limitationi ad

97. QVÆSTIO IIII. ART. III. SECT. III.

vnũ: contrariam, quæ omni limitationi repugnat. Quæ doctrina exemplo patere potest. Quantitas aquæ, & Cœli ambæ obtinent carentiam caloris, seu de se non habent calorem: at hæc carentia in aqua non repugnat calori, ita vt quantunvis aqua de se calorem non habeat; simpliciter tamen habere possit, sed in Cœlo omnino repugnat. Ratione cuius repugnantiam vocat Scotus hanc carentiam contrariam: priorem verò simpliciter priuatiam. Quidquid sit de hac loquendi forma, hoc vnũ constat Naturam in statu solitudinis obtinere indifferentiam contrariam, seu repugnantem limitationi; siquidem eo ipso quòd Natura contrahitur, ab illo antegressionis statu deijcitur. Atque hæc sententia sic explicata suam habet probabilitatem.

SECTIO III.

Vera sententia vniuersale ante Intellectum negans, confirmatur.

LONGE probabilior est eorum sententia, qui admissa etiam conclusio.

actuali graduum Metaphysicorum distinctione insiciantur Naturam communem secundùm se, & ante operationem intellectus obtinere vnitatem præcisionis, vllamvè aptitudinem vniuersalis propriam.

Certè Aristoteles, quem Auerroes nolent in opinione de graduum

Aristot.

Ostenditue?

auctoritate

Antiquorum.

distinctione non fuisse, in lib. I. de Anima, cap. I. text. 8. ita docet. vniuersale animal, aut nihil est, aut posterius est. Quibus verbis de industria videtur præcedenti opinioni repugnare. Si enim animal in statu antecedentiæ vniuersale esset, prius vtique, & non posterius esset. Quo loco, In-

Auicenna.

tellectus, inquit Auerroes, facit vniuersalitatem in rebus. Auicenna 5. Metaph. cap. I. idem confirmat illo celebri pronuntiato. Equitas secundum se est tantum equitas, nec vna, nec plures. Quod frequenter usurpat D. Thomas, & in cap. 4. de Ente, & essentia ex eo probat Naturam in vno indiuiduo esse vnã, in multis plures; quia de se neutrum habet. Et quauis Caietanus in illud caput quartum vtrumque interpretetur de

Caietan.

vnitatem numerali, nihil fauet Auerrois; cum vnitatem præcisionis sit ex genere numeralium, & reddat Naturam simpliciter vnã; quam

proindè falſò dicerent, nec vnam eſſe, neque plures, ſi tali vnitatem afficeretur.

Sed habeant hos Autores ſuſpectos. Quid dicent de Scoto? Qui in ſeculo

Oftenditur

ex Scot. iuxta

interpretamentum

no-

bilium Scoti

ſtarum.

do ſentent. d. 3. q. 1. aperte negat vniuerſalitatem Naturæ ſecundum ſe

Scotus.

ſpectatæ. Quo loco etiam ſi ei concedat, neſcio quam communitatem, videtur tamē intelligere aptitudinem remotam. Quam, tametſi non rectè,

Naturæ contribuit; id non obſcurè colligitur exlib. 6. Metaphy. q. 18. ſ.

Reſponſio quid. Sic enim loquitur. Eſt Natura in potentia remota ad determinationem ſingularitatis, & vniuerſalitatis; & ſicut à producente

coniungitur ſingularitati, ita ab intellectu Agente vniuerſalitati. Nec

Lychet.

Lychet.

Ant. Andr.

Tromb.

Tromb.

aliter Scotum intelligunt non ignobiles eius Sectatores. Lychetus in ſecundo quæſtione citata. Antonius Andreas. 7. Metaphyſic. quæſtione decima ſeptima. Trombeta quæſt. 9. Mittimus plerique; Autores, de quibus

IN PRÆFATIONEM PORPHYRII.

non conſtat, an hoc tradiderint, facta ſuppoſitione, in qua procedimus.

In defendenda hac ſententia quidam ita procedunt, vt non negent

Naturæ ſecundum ſe

vnitatem præ

ciſiſ quo ſ

dā falſò tri-

buiſſe propa-

lam oſtendi-

tur.

tur.

conuenire quidem Naturæ in eo ſtatu aliquam vnitatem præciſionis, ſed

eam ad veri vniuerſalis rationem ſufficere inciantur, quia non habet

adiunctam indeterminationem. Alij ipſam vnitatem demoliri conantur,

qui meliùs philoſophantur: diximus enim ſupra indeterminationem ad

vnum eſſe perpetuam vnitatis aſſeclam, aut tanquàm eius partem, aut

tanquàm eius pediſſequam. Quamobrem aduerſus ipſam vnitatem argu-

Ratio prim.

menta contendimus. Primum ſit, de Natura ſecundum ſe, & ante omnem

exiſtentiam accepta non dicuntur, niſi prædicata neceſſaria: ſed illa

vntas, omnium conceſſione, eſt contingens; ergo non conuenit Naturæ

ſecundum ſe. Maior propoſitio deſumitur ex Porphyrio, capite de

Communitatibus. D. Thom. de Natura Generis, capite ſeptimo, & de

Ente, & eſſentia capite quarto, vbi adeò aſſeueranter negat, extrinſeca

prædicata conuenire Naturæ in illo ſtatu; vt doceat, ſolam naturam ſibi

conuenire, & Quodlibet. octauo, quæſtione prima, articulo primo, inquit,

Sola ea, quæ per ſe competunt, dicuntur de Natura. Eandem propoſitionem

tradit Scotus in Prædicabilibus, quæſtione nona, & alij. Et ratio

manifeſta eſt; quoniam homo, verbi cauſa, ſecundum ſe conſideratus,

nihil dicit præter eſſentiam, & independentiam ab Inferioribus;

ergo non poteſt ei conuenire aliud prædicatum, niſi quod vel ſluat ab eſ-

ſentia, vel ſequatur independentiam. Quæ profluunt ab eſſentia, ſunt

neceſſaria, vt ipſi fatentur: independentiam verò nihil ſequitur, quod in

Singularibus non ſit; quoniam homo non minùs independens eſt à Singu-

laribus, cum in illis exiſtit, quàm antea: nam tota hæc independentia

oritur ex eo, quòd ſit cauſa Inferiorum, & ab eis eſſe non accipiat: homo

autem æqualiter eſt cauſa Inferiorum exiſtens in Singulari, ac ab eo

præciſus. Cum igitur vntas præciſionis non ſequatur Naturam in Infe-

rioribus, independētiæ comes non est: cum verò non sit necessaria, haud promanat ab essentialia; ac proinde nullum principium habet, unde possit conuenire.

Negant Aduersarij Maiorem, & licet ad probationem nihil respondēt. Quid Superiori rationi Aduersarij opponāt

deant; afferunt tamen instantiam plurium prædicatorum contingentium, quæ Naturæ communi secundum se conueniant, & non interuentu Singularium; vt, non existere realiter: non generari: non corrumpi: non ambulare, & c. Ex quo genere volunt, esse vnitatem præcisionis; imò argumentantur ex regulis Infinitarum ad hunc modum. Natura in eo priori, secundum se, non est diuisa; ergo est indiuisa, atque adeò vna vnitatem præcisionis. Vtrobique tamen falso assumunt; nam illa prædicata, aut necessaria sunt, aut non competunt, nisi ratione Singularium: etenim omnes illæ negationes, si absolute sumantur, idcirco dicuntur de Natura, quia non prædicantur de vilo Singulari; si verò accipiantur, vt significant eas formas non conuenire per se immediatè Naturæ communi, necessariò conueniunt. Licet in duobus partibus sit peculiaris quædam acceptio, secundum quam dicuntur Vniuersalia, non gigni, nec corrumpi; sed tunc accipiuntur in statu præcisionis, quem vendicant ab Intellectu. Quod verò attinet ad illam illationem, in secundo Perihermias ostendemus cum Caietano, & alijs non valere eam consequentiã,